

DESCRIPCIÓ-RESUM

Aquest crèdit variable vol aconseguir una sèrie d'objectius didàctics dels quals destaquem: la presa de consciència del valor que té el medi ambient; el reconeixement de l'esforç de fabricants, consumidors i autoritats per aconseguir un benestar coherent; l'adquisició d'una visió racional i animosa d'aquests temes; la valoració de les possibilitats personals en la reducció de la contaminació des dels hàbits de consum; i, finalment, la reflexió sobre les possibilitats socials de reducció de la contaminació.

El dossier inclou les orientacions per al professorat i el material de l'alumne.

LENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Institut Català del Consum, Generalitat de Catalunya*

Adreça: *Gran Via Carles III, 105 B*

CP i Població: *08028 Barcelona*

Telèfon: *93 330 98 12*

Fax: *93 330 93 11*

Adreça electrònica:

Web: www.icc.aiec.org

JOCS REUNITS ÈTNICS

PATOL-SENAT-JUNGLA

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar):

AUTORIA

Fundació Futur

EDITORIAL

Fundació Futur, 1999

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *De 4 a 12 anys*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Educació Primària*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTORES

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *coneixement de jocs d'altres països*

DESCRIPCIÓ-RESUM

Aquests jocs reunits han estat elaborats de forma artesana als tallers de la Fundació Futur, empresa social dedicada a la reinserció laboral de persones que pateixen exclusió.

Estan editats en 6 llengües i pretenen afavorir la integració de les persones que han hagut de buscar feina lluny dels seus.

Els jocs que conté aquest material són: el Patol (amerindi), el Jungla (d'origen oriental) i el Senat (de l'antic Egipte, antecedent del Backgammon).

LLENGUA

■ Català ■ Castellà Èuscar Gallec ■ Altres: *àrab, swahili, anglès i tagalo*

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Fundació Futur*

Adreça: *Bruc 5, 1r 2^a*

CP i Població: *08010 Barcelona*

Telèfon: *93 268 02 57*

Fax: *93 268 41 67*

Adreça electrònica:

Web:

JOVE... SOLIDARI? I TU QUÈ EN PENSES?
PROGRAMA D'ACCIÓ PER LA SOLIDARITAT I LA INTERCULTURALITAT

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Dossier*

AUTORIA

Món-3

EDITORIAL

Món-3/ Diputació de Barcelona, 1997

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar):

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar):

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTOR

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *coneixement d'altres cultures*

DESCRIPCIÓ-RESUM

L'objectiu d'aquest programa és oferir un aprenentatge d'actituds de cooperació en front la competitivitat, de solidaritat en front la intolerància, de participació en front l'individualisme. Es vol interpretar la realitat Nord/Sud com una relació dinàmica, on és possible comprendre les greus situacions que hem d'afrontar actualment: injustícia, racisme, pobresa, etc. També es pretén arribar no només a la comprensió, sinó també al compromís per construir estructures més justes. Alguns dels valors treballats en el programa són: autoestima, comprensió, empatia, justícia, solidaritat i cooperació.

El programa s'articula a través del crèdit variable *Un món plural i divers*, les activitats monitorades *Una única terra, un planeta per a tothom*, i el CD-ROM del mateix nom.

LENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Món-3*

Adreça: *Av. Diagonal, 690*

CP i Població: *08034 Barcelona.*

Telèfon: *93 402 43 25*

Fax: *93 402 90 17*

Adreça electrònica: msierra@riscd2.eco.ub.es **Web:** www.gencat.es/entitats/mon3.htn

LEJOS DE CASA LAS MIGRACIONES CONTEMPORÁNEAS

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar):

AUTORIA

Francesc Arrey, Anna Bastida, Carme Casas, Roser Llorente i Gemma Tribó

EDITORIAL

Intermón/ Octaedro, 1999

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar):

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar):

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTORES

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *migracions*

DESCRIPCIÓ-RESUM

La mobilitat de la gent és una constant de la història, accentuada actualment. Tots ens movem, però encara que ho fem amb la intenció de millorar, les expectatives i les possibilitats són molt desiguals entre qui ha hagut de marxar fugint per a salvar la seva vida i de qui canvia de país per a fer alguna especialització acadèmica. Aquest crèdit variable pretén ajudar a l'alumnat a reflexionar sobre les causes de les migracions i sobre les pors i les il·lusions dels que han volgut o han hagut de marxar lluny de casa.

El crèdit consta d'un quadern de treball per l'alumnat i d'una guia didàctica. La guia conté un dossier informatiu sobre el tema i orientacions metodològiques per a dur a terme les activitats del quadern.

Les activitats s'organitzen en cinc blocs de contingut:

- *Tots som emigrants, tots som mestissos*: motivació inicial pel tema.
- *Per què hi ha migracions?*: té com objectiu apropar conceptualment nocions bàsiques de demografia a nivell global vinculant-los amb els desequilibris territorials i la desigual distribució de riquesa.
- *Sempre han existit les migracions*: permet entrar en les causes i situacions que es produeixen pel fet d'emigrar, tant en el passat com en l'actualitat.
- *Les migracions en l'actualitat*: orientat a analitzar les migracions contemporànies especialment les vinculades al mediambient i a la urbanització dels països del *Tercer Món*.
- *Nosaltres i ells*: pretén aproximar la situació humana, legal i social de la població immigrada.

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Intermón*

Adreça: *Roger de Llúria, 15*

CP i Població: *08010 Barcelona*

Telèfon: *93 482 07 00 - 902 33 03 31*

Fax: *93 482 07 07*

Adreça electrònica:

Web:

LINGUAPAX

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Dossier*

AUTORIA

Centre Unesco de Catalunya, Dolors Reig i Rafael Grasa

EDITORIAL

Edicions P.A.U., 1998

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar):

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar):

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTOR

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres:

DESCRIPCIÓ-RESUM

Linguapax és el nom que rep una iniciativa de la UNESCO que pretén relacionar l'ensenyament de les llengües estrangeres amb la promoció de l'educació per a la pau i per al desenvolupament, de la mateixa manera és una invitació per descobrir les possibilitats que dona l'aprenentatge de les llengües per crear actituds de comprensió intercultural, de tolerància i de pau.

El programa es basa en el treball de l'educació per la pau i el desenvolupament i en l'enriquiment i la diversitat cultural a través de la diversitat lingüística. El treball es centra bàsicament en dues àrees del currículum: llengües estrangeres i ciències socials.

El material està estructurat en sis quaderns diferents: la guia general sobre els objectius i els continguts dels quaderns, *Vivim en un sol món*, *Conviure amb els altres*, *Imatges i estereotips*, *Els drets de la terra* i *El restaurant del món*.

Als quaderns es proposa l'ús de mètodes vivencials, a través de l'enfocament socioafectiu de com aprendre a la pròpia pell, i s'hi plantegen diferents activitats: jocs, lectures, treballs en grups...

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres *Anglès i francès*

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Centre Unesco de Catalunya*

Adreça: *C/ Mallorca, 285, pral*

CP i Població: *08017 Barcelona.*

Telèfon: *93 458 95 95*

Fax: *93 322 43 66*

Adreça electrònica: paubcn@idgruo.iber.net **Web:**

DE LA MÀ DELS DRETS HUMANS

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar):

AUTORIA

Berta Loran

EDITORIAL

Fundació per la Pau, 1997

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *Adults*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Educació d'adults*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTOR

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres:

DESCRIPCIÓ-RESUM

L'Exposició itinerant *De la Mà dels Drets Humans*, és una amena i àgil introducció al contingut de la Declaració Universal dels Drets Humans. En situa el context i l'origen, n'explica el seu contingut i reflexiona sobre el seu grau de compliment.

L'anuari de 1997 de la *Fundació per la Pau* és un recull de fitxes amb el contingut de l'exposició.

Índex:

- Presentació
- Objectius
- Benvinguda
- Què, com i quan
- Fent balanç
- Actua!
- La Declaració Universal dels Drets Humans

LENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Fundació per la Pau*

Adreça: *C/ Pau Claris, 76, principal 1a*

CP i Població: *08010 Barcelona*

Telèfon: *93 302 51 29*

Fax: *93 301 75 62*

Adreça electrònica: *perlapau@pangea.org*

Web: www.pangea.org/perlapau

MANUAL DE COMPOSTATGE CASOLÀ

COM RECICLAR ELS RESIDUS ORGÀNICS QUE PRODUÏM A CASA

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar):

AUTORIA

CEPA – Centre d'Ecologia i Projectes Alternatius

EDITORIAL

Icaria Editorial, 1999

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *Adults*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Educació d'adults, professorat*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTOR

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres:

DESCRIPCIÓ-RESUM

Aquest manual té com a objectiu proporcionar una eina bàsica de consulta per reciclar els propis residus i facilitar la pràctica del compostatge fet a casa.

La primera part del llibre contextualitza el problema dels residus i els recursos, fent èmfasi en la part orgànica de les deixalles i els seus possibles tractaments. La segona part aporta els criteris necessaris per poder elaborar el propi compost i saber com aplicar-lo.

LENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *CEPA – Centre d'Ecologia i Projectes Alternatius*

Adreça: *Ap. de correus 117*

CP i Població: *08750 Molins de Rei*

Telèfon: *93 680 27 51*

Fax: *93 668 61 07*

Adreça electrònica: cepa@pangea.org

Web: www.pangea.org/cepa

MÁS ALLÁ DEL 0,7%
DESARROLLO, COOPERACIÓN Y SOLIDARIDAD

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar):

AUTORIA

Coordinació: Manuela Mesa

EDITORIAL

CIP (Centro de Investigación para la Paz), 1997

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *adults*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *educació d'adults, educadors, animadors socioculturals*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTOR

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *cooperació, solidaritat*

DESCRIPCIÓ-RESUM

La cooperació al desenvolupament és una font indispensable de recursos per superar les desigualtats causades per l'economia internacional. L'augment de l'ajuda és important però insuficient per resoldre els problemes estructurals del desenvolupament. És necessari redefinir les prioritats i la distribució de l'ajuda en funció de la reducció de la pobresa, la protecció del medi ambient i la promoció del benestar i l'equitat. Aquesta guia analitza l'ajuda al desenvolupament, la cooperació i la solidaritat, des d'una perspectiva crítica, plantejant les qüestions clau pel seu estudi i ofereix recursos didàctics per la seva utilització en associacions juvenils i ONGD. Algunes propostes educatives es poden trobar a: <http://www.fuhem.es/CIP/EDUCA/>

Índex:

- Presentació
- Les polítiques Nord - Sud: Què es pot fer més enllà del 0,7%?
- Com utilitzar aquest material?
- Bloc I. Imatges i percepcions de la cooperació al desenvolupament
- Bloc II. De què parlem quan parlem de desenvolupament?
- Bloc III. Bibliografia i altres recursos
- Glossari

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Centro de Investigación para la Paz*

Adreça: *C/ Duque de Sesto, 40*

CP i Població: *28009 Madrid*

Telèfon: *91 43 02 80*

Fax: *91 577 95 50*

Adreça electrònica: *cip@ran.es*

Web: www.cip.fuhem.es

LA MATEMÀTICA DEL CONSUMIDOR

TALLER D'EDUCACIÓ AL CONSUMIDOR

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Carpeta*

AUTORIA

Claudi Alsina i Josep Ma Fortuny

EDITORIAL

Institut Català del Consum, Generalitat de Catalunya, 1993

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *Adults*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Educació d'adults*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTORES

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres:

DESCRIPCIÓ-RESUM

Aquesta carpeta ofereix un material didàctic per fer uns tallers a classe o fer propostes de treballs individuals o col·lectius sobre la base d'un tema del màxim interès educatiu: la matemàtica que cal que tingui present un consumidor, és a dir, tots aquells aspectes quantitius de dades, valoracions, mesures, codis, representacions, càlculs, etc. que si bé no exhaureixen tots els aspectes consumeristes, sí que en formen part imprescindible. L'objectiu central d'aquest material és, doncs, proporcionar als futurs ciutadans-consumidors, d'aquests elements reflexius matemàtics sobre el consum.

Els continguts que es poden treballar amb les fitxes que inclou la carpeta són: anàlisi de productes d'ús i de serveis, funcionalitat d'objectes i relacions, preus, ofertes, impostos, crèdits, càlculs dietètics i de mides, lectura de factures, desplaçaments, comprensió de la informació (codis, gràfics...), etc.

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Institut Català del Consum, Generalitat de Catalunya*

Adreça: *Gran via Carles III, 105, B*

CP i Població: *08028 Barcelona*

Telèfon: *93 330 98 12*

Fax: *93 330 93 11*

Adreça electrònica:

Web: *<http://www.icc.aiiec.org>*

MEDIOS DE COMUNICACIÓN, CONFLICTOS Y TERCER MUNDO

LAS RAÍCES DE LOS CONFLICTOS

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Dossier*

AUTORIA

José Antonio Antón Valero

EDITORIAL

CIP (Centro de Investigación para la Paz) – FUHEM (Fundación Hogar del Empleado), 1998

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *Adults*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Educació d'adults*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTORS

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *mitjans de comunicació*

DESCRIPCIÓ-RESUM

Unitat didàctica sobre la importància d'una rigorosa comprensió dels conflictes armats i d'una difusió periodística que no es limiti a transmetre imatges impactants sobre la situació d'emergència existent a bona part de l'anomenat Tercer Món.

Índex:

- Audiències i model de racionalitat
- El poder virtual i la neoalfabetització
- Els processos de reinterpretació
- Mitjans de comunicació i violència
- L'imaginari occidental en la percepció del Tercer Món
- Què es pot fer?

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Centro de Investigación para la Paz*

Adreça: *C/ Duque de Sesto, 40*

CP i Població: *28009 Madrid*

Telèfon: *91 43 02 80*

Fax: *91 577 95 50*

Adreça electrònica: *cip@ran.es*

Web: www.cip.fuhem.es

EL MES DEL DRAC

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Còmics*

AUTORS

Quim Bou i Màrius Montero

EDITORIAL

GRAMC, 1999

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar):

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar):

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPCIÓ

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *enfocament socioafectiu*

DESCRIPCIÓ-RESUM

El mes del Drac és un conjunt d'activitats inspirades en tres còmics. El material pretén aprofundir en la reflexió dels valors com al pau, la diversitat, la participació i la interculturalitat, el racisme, els drets humans i la immigració

Un dels objectius claus del dossier és afavorir l'autonomia dels nois i noies al llarg de tot el procés de treball alternant la comprensió gràfica i textual del còmic amb la pràctica que porta al posicionament ètic dels participants.

Els tres còmics es complementen amb una guia didàctica per al professor i un CD Rom interactiu on es donen orientacions pràctiques sobre la utilització dels materials. Les activitats plantegen qüestions que afavoreixen el treball cooperatiu i el posicionament moral i ètic dels participants. Els interrogants que es plantegen a la guia deixen les activitats semiobertes perquè l'educador/a pugui adaptar, tant el contingut com la metodologia de treball, al seu grup de participants.

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Centre o associació: *GRAMC*

Adreça: *Plaça Lluís Companys, 12*

CP i Població: *17003 Girona*

Telèfon: *972 21 96 00*

Fax: *972 21 31 17*

Adreça electrònica: gramc@eps.udg.es

Web:

UNA MIRADA A XILE

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar):

AUTORIA

Jimena Martínez

EDITORIAL

Lliga dels Drets dels Pobles, 1997

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *Adults*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Educació d'adults*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTOR

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *coneixement d'altres pobles, Xile*

DESCRIPCIÓ-RESUM

Aquest dossier pretén donar a conèixer a grans trets la realitat del poble xilè i les curioses característiques del seu territori. Així doncs es vol aglutinar els aspectes que defineixen una societat i un país, Xile. S'inclouen exercicis diversos i activitats de tota mena pensades per a ser treballades amb alumnes d'ESO per tal que permetin conèixer l'emplaçament de Xile, les característiques de la seva geografia, la història, la cultura, etc. Com es diu a la presentació, aquest dossier vol ser "una aportació més al coneixement de la pluralitat cultural i socioeconòmica dels pobles, enfront de les tendències globalitzadores de pensament únic".

Índex:

- Xile al món. Emplaçament i límits fronterers
- Característiques geogràfiques
- La història
- L'economia
- La cultura
- Activitats didàctiques
- Glossari
- Bibliografia

LENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Lliga dels Drets dels Pobles*

Adreça: *C/ Sant Isidre s/n (Ca l'Estruch)*

CP i Població: *08208 Sabadell.*

Telèfon: *93 723 71 02*

Fax: *93 723 71 02*

Adreça electrònica: *lliga@pangea.org*

Web: www.pangea.org/lliga

UN MÓN PER A TOTHOM

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Dossier*

AUTORIA

Alexandre Surrallés i Montserrat Ventura

EDITORIAL

Alternativa Solidària- Plenty,

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar):

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar):

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTOR

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres:

DESCRIPCIÓ RESUM

Aquest material té com a objectiu fer comprendre el problema de la degradació cultural i econòmica que viuen determinades comunitats i proposar les característiques que haurien de tenir els plantejaments de possibles solucions. *Un món per a tothom* pretén fer prendre consciència, no només de la necessitat d'ajudar el *Tercer Món* des de la responsabilitat que tenim com a membres de països rics, sinó també que aquesta col·laboració està condicionada pel respecte i l'acceptació de la diversitat cultural.

El material consta d'un dossier amb orientacions per al professorat i sis dossiers que consisteixen en una descripció d'una cultura i unes activitats proposades per cada un d'ells. Els pobles treballats tenen en comú el fet d'haver estat afectats per la ingerència directa o indirecta del colonialisme o neocolonialisme, i són els següents:

- El poble Hmong
- El poble Xil·luk
- El poble Iglulik
- El poble Mentawai
- El poble Quitxua
- El poble Kel Ahaggar

LENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Alternativa Solidària- Plenty*

Adreça: *C/ Sant Antoni Abad, 6*

CP i Població: *08001 Barcelona*

Telèfon: *93 443 17 35*

Fax: *93 443 21 01*

Adreça electrònica: *asplenty@panges.org*

Web:

UN MÓN PLURAL I DIVERS

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar):

AUTORIA

Esther Miralles

EDITORIAL

Món-3, 1997

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar):

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar):

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTOR

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres:

DESCRIPCIÓ-RESUM

És un crèdit variable per aproximar-se a una visió crítica del món actual, que qüestiona els prejudicis que tenim a l'hora de parlar dels països del Sud, i clarifica nocions com interdependència, diversitat... a l'hora d'entendre el món on vivim. Proporciona activitats i dinàmiques per treballar a l'aula, i adjunta el material gràfic de l'exposició *Un Món Plural i Divers*.

Aquest crèdit variable s'inclou dins el programa *Jove... solidari? I tu què en penses?* De Món-3.

Índex:

- Què és el Tercer Món?
- Un món permanentment interrelacionat?
- Cap a una societat pluricultural?

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Món-3*

Adreça: *Av. Diagonal, 690*

CP i Població: *08034 Barcelona.*

Telèfon: *93 402 43 25*

Fax: *93 402 90 17*

Adreça electrònica: msierra@riscd2.eco.ub.es **Web:** www.gencat.es/entitats/mon3.htm

NOSALTRES SOM MEDI. MILLOREM EL NOSTRE ENTORN

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Carpeta*

AUTORIA

Comissió d'educació ambiental

EDITORIAL

Moviment de Centres d'Esplai Cristians, 1992

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *De 7 a 12 anys*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Centres de lleure infantil i juvenil*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTOR

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres:

DESCRIPCIÓ-RESUM

Aquest material pretén treballar el respecte al medi ambient en els centres d'esplai i generar uns hàbits adequats en els nois i noies.

La carpeta conté una sèrie de fitxes per aprofundir en els temes següents:

- Residus
- Consum
- Excursionisme
- L'aigua
- El disseny d'un mapa ecològic
- Com anar a la muntanya

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Moviment de Centres d'Esplai Cristians*

Adreça: *C/ Numància, 149-151*

CP i Població: *08029 Barcelona*

Telèfon: *93 410 01 00*

Fax: *93 419 62 68*

Adreça electrònica: secretaria.mcec@peretarres.org **Web:**

EL NOSTRE MÓN ÉS UN PROJECTE SOLIDARI

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Dossier*

AUTORIA

Coordinació: Rafael Mauri, Pepe Tormo, Marisol Pardo i Montserrat Eek

EDITORIAL

Federació d'Ensenyament de CCOO i Fundació Pau i Solidaritat –CCOO, 1998

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *De 6 a 12 anys*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Educació Primària*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTORES

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *solidaritat*

DESCRIPCIÓ-RESUM

La campanya d'educació per al desenvolupament *El nostre món és un projecte solidari* pretén impulsar la capacitat d'anàlisi crítica, la comprensió i la motivació del professorat oferint formació i instruments que facilitin la seva feina en el procés educatiu, amb el benentès que el destinatari últim serà l'alumnat de primària i de secundària.

Aquests materials didàctics són una proposta que aborda l'educació per al desenvolupament des d'aquesta concepció globalitzadora, interdisciplinària i transversal que educa en valors i vol impregnar el projecte educatiu de centre.

Els materials de Primària inclouen tres unitats didàctiques: *Zoé, la gota viatgera*, *Comerç i consum* i *Els drets de la infància*, exemples per a cada un dels cicles de l'etapa.

Els materials de Secundària inclouen dues unitats didàctiques: *No hi ha dret*, centrada en bona part en l'explotació laboral de la infància, i *El Nord, el Sud i la solidaritat*, que corresponen igualment a cada un dels cicles de l'ESO.

Aquests materials van acompanyats de dos vídeos educatius: el de Primària inclou els curts *Zoé, la gota viatgera*, *Darrere l'aparador* i *Menors amb Drets*, i el de Secundària conté *Per mans petites* i *L'esquerda*.

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Federació d'Ensenyament de CCOO*

Adreça: *Via Laietana, 16*

CP i Població: *08003 Barcelona*

Telèfon: *93 481 28 42*

Fax: *93 481 42 72*

Adreça electrònica: *fsen1@conc.es* **Web:**

NUESTRO MUNDO ES UN PROYECTO SOLIDARIO
TRABAJADORES Y TRABAJADORAS MÁS ALLÁ DE LAS FRONTERAS

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Dossier*

AUTORIA

Coordinació i actualització: Eva Ma Fernández i Fco. José Jiménez

EDITORIAL

NAU llibres- CITMI CITE (CCOO)

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *Adults*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Educació d'adults*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTORS

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *solidaritat, cooperació*

DESCRIPCIÓ RESUM

Aquest dossier presenta una reedició i actualització del taller *El nostre món és un projecte solidari*, realitzat per la *Fundació Pau i Solidaritat* i l'*Equipo Claves*. Es tracta d'un taller d'aprenentatge i d'actuació sobre el problema de la creixent desigualtat Nord/ Sud. Es treballen conceptes com: què és el desenvolupament, què és la interdependència Nord/ Sud, què significa fer cooperació al desenvolupament i com fer-la. El més interessant d'aquest taller és l'atenció que es presta a la implicació en la transformació de la realitat i a com aconseguir anar actuant sobre ella.

El dossier conté orientacions per al coordinador/a del taller, materials didàctics i un llistat de vocabulari relacionat amb la cooperació al desenvolupament. El taller consisteix en diverses activitats de reflexió, debats, jocs, lectura de documents, anàlisi de casos, etc.

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *CITMI- CITE (CCOO)*

Adreça: *C/ Nàpols i Sicília, 11, baixos*

CP i Població: *46003 València*

Telèfon: *96 388 21 00*

Fax:

Adreça electrònica:

Web:

OBRE FRONTERES, FEM UN SOL MÓN
L'EDUCACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT A L'ESPLAI

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Dossier*

AUTORIA

Comissió d'educació per al desenvolupament

EDITORIAL

Moviment de Centres d'Esplai Cristians, 1994

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *De 7 a 12 anys*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Centres de lleure infantil i juvenil*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTORES

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres:

DESCRIPCIÓ-RESUM

Aquest dossier està emmarcat dins la campanya *Obre fronteres, fem un sol món* i té l'objectiu d'aplicar l'Educació per al Desenvolupament als centres d'esplai. Consisteix en una adaptació de la campanya d'*Intermón* sobre la problemàtica dels indígenes retornats a Guatemala després d'haver estat refugiats a Mèxic a causa de la persecució de la qual eren objecte.

El material conté una sèrie d'activitats proposades que completen un trimestre, altres idees o activitats per seguir treballant la temàtica, un llistat de centres de recursos per consultar materials, un recull de fitxes publicades a la revista *Estris* relacionades amb l'educació, una bibliografia i un llistat de les ONGD de la Federació Catalana.

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Moviment de Centres d'Esplai Cristians*

Adreça: *C/ Numància, 149-151*

CP i Població: *08029 Barcelona*

Telèfon: *93 410 01 00*

Fax: *93 419 62 68*

Adreça electrònica: secretaria.mcec@peretarres.org **Web:**

PALESTINA

LAS RAÍCES DE LOS CONFLICTOS

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Dossier*

AUTORIA

Isaías Barreñada

EDITORIAL

CIP (Centro de Investigación para la Paz) – FUHEM (Fundación Hogar del Empleado), 1997

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *Adults*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Educació d'adults*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTORS

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *Palestina*

DESCRIPCIÓ-RESUM

Unitat didàctica sobre el conflicte a Palestina, que forma part d'una col·lecció de materials sobre conflictes que acompanyen l'exposició itinerant "Las claves de los conflictos armados".

Índex:

- Claus del conflicte
- Dimensió històrica i espacial
- L'origen del conflicte
- Factors clau
- Actors implicats i interessos confrontats
- Conclusions
- Cronologia
- Dades bàsiques sobre la zona

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Centro de Investigación para la Paz*

Adreça: *C/ Duque de Sesto, 40*

CP i Població: *28009 Madrid*

Telèfon: *91 43 02 80*

Fax: *91 577 95 50*

Adreça electrònica: *cip@ran.es*

Web: www.cip.fuhem.es

PARLEM DE DRETS HUMANS

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar):

AUTORIA

Maria Soler

EDITORIAL

Lliga dels Drets dels Pobles, 1996

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *De 6 a 12 anys i adults*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Educació Primària i Educació d'adults*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTOR

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres:

DESCRIPCIÓ-RESUM

L'objectiu d'aquest treball és proporcionar al professorat interessat en l'ensenyament dels drets humans un recull de materials que els permeti acostar a l'alumnat els valors bàsics per a una convivència digna i democràtica, formulats com a drets de la persona.

Índex:

- Els drets humans: bloc informatiu
- Antecedents històrics
- La Declaració Universal dels Drets Humans
- Altres declaracions de drets
- Els Pactes Internacionals
- La protecció dels drets humans
- El paper de les ONG's en la defensa dels drets humans
- Proposta didàctica per a educació infantil, educació primària i primers nivells - d'educació d'adults
- Proposta didàctica per a ESO i educació d'adults
- Bibliografia

LENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Lliga dels Drets dels Pobles*

Adreça: *C/ Sant Isidre s/n (Ca l'Estruch)*

CP i Població: *08208 Sabadell.*

Telèfon: *93 723 71 02*

Fax: *93 723 71 02*

Adreça electrònica: *lliga@pangea.org*

Web: www.pangea.org/lliga

PER LA PAU

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar):

AUTORIA

Fundació per la Pau

EDITORIAL

Fundació per la Pau, 1996

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *Adults*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Educació d'adults*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTORS

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres:

DESCRIPCIÓ-RESUM

L'exposició itinerant *Per la Pau* ofereix, en 16 plafons i un mapa del món en què consten els conflictes bèl·lics (1990-1996), una reflexió sintètica, àgil i completa sobre totes aquelles qüestions que estan relacionades amb la pau.

L'anuari de 1996 de la *Fundació per la Pau* consisteix en un dossier amb la informació actualitzada de l'exposició de 1993.

Índex:

- Què pretenem
- Tortura
- Pena de mort
- Guerres del segle XX
- El Nord també fa la guerra
- Situació socio-política del món a la fi dels blocs militars
- L'abisme entre el Nord i el Sud
- La nostra violència de cada dia
- El perill nuclear continua existint
- Despeses militars
- Comerç d'armes. Venedors del Nord, compradors del Sud
- El mite de l'amenaça del Sud
- En què consisteix el treball per la pau
- Què puc fer jo?

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Fundació per la Pau*

Adreça: *C/ Pau Claris, 76, principal 1a*

CP i Població: *08010 Barcelona*

Telèfon: *93 302 51 29*

Fax: *93 301 75 62*

Adreça electrònica: *perlapau@pangea.org*

Web: www.pangea.org/perlapau

PERCEPCIONES SOBRE EL MUNDO ÁRABE

LAS RAÍCES DE LOS CONFLICTOS

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Dossier*

AUTORIA

Hélène Barnier

EDITORIAL

CIP (Centro de Investigación para la Paz) – FUHEM (Fundación Hogar del Empleado), 1997

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *Adults*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *educació d'adults*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTORS

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *racisme, estereotips, món àrab*

DESCRIPCIÓ-RESUM

Fitxa didàctica que estudia els estereotips i les imatges distorsionades dels països àrabs que predominen en les societats occidentals. S'analitza la creència d'una possible invasió àrab, l'Islam com a religió, com a civilització i com a ideologia, la seva vinculació amb la democràcia i la relació entre els àrabs i les dones. Inclou una breu bibliografia i un mapa dels països àrabs.

Índex:

- L'amenaça de la invasió àrab
- L'Islam és una religió
- L'Islam és una civilització
- L'islamisme és una ideologia
- Islamisme i democràcia
- Els àrabs i les dones
- Conclusió
- Per saber més

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Centro de Investigación para la Paz*

Adreça: *C/ Duque de Sesto, 40*

CP i Població: *2800 Madrid*

Telèfon: *91 43 02 80*

Fax: *91 577 95 50*

Adreça electrònica: *cip@ran.es*

Web: www.cip.fuhem.es

PLECS DE PAU

Núm. 19

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Dossier*

AUTORIA

Seminari Permanent d'Educació per la Pau de Badalona

EDITORIAL

Seminari d'Educació per la Pau de Badalona, setembre 1999

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *Adults*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Educació d'adults i professorat*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTORES

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres:

DESCRIPCIÓ RESUM

Plecs de Pau és un recull d'articles sobre temes educatius relacionats amb la pau, el desenvolupament i la solidaritat. En aquest recull es presenten activitats per dur a terme, experiències educatives, lectures recomanades, eines per al professorat, jocs, reflexions sobre temes d'actualitat, notícies i bibliografies d'interès.

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Seminari Permanent d'Educadors per la Pau de Badalona*

Adreça: *Av. Congrés Eucarístic, 16*

CP i Població: *08912 Badalona*

Telèfon:

Fax:

Adreça electrònica: pacoc@pangea.org

Web:

POBLES DEL MAGRIB

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Cartell-mapa*

AUTORIA

Seminari Permanent d'Educació

EDITORIAL

Lliga dels Drets dels Pobles, 1995

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *De 6 a 12 anys*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Educació Primària*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTOR

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *coneixement d'altres pobles, colonialisme*

DESCRIPCIÓ-RESUM

Aquest mapa cartell es pretén col·laborar en la tasca de normalització lingüística catalana des de l'òptica de la defensa dels drets de tots els pobles, i més concretament dels pobles del Magrib.

Partint del mapa cartell, es poden remarcar les diferents característiques d'aquests pobles (manera de vestir, oficis, religió, costums...), sobretot d'acord amb la zona on habiten (l'Atlas, el desert...).

Aquest material va acompanyat d'un petit fulletó amb algunes propostes de treball, la terminologia proposada, alguns noms i expressions, indicadors de població per estats i bibliografia.

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Lliga dels Drets dels Pobles*

Adreça: *C/ Sant Isidre s/n (Ca l'Estruch)*

CP i Població: *08208 Sabadell.*

Telèfon: *93 723 71 02*

Fax: *93 723 71 02*

Adreça electrònica: *lliga@pangea.org*

Web: www.pangea.org/lliga

LA POBREZA LAS RAÍCES DE LOS CONFLICTOS

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Dossier*

AUTORIA

Ma. Asunción Martínez Román

EDITORIAL

CIP (Centro de Investigación para la Paz) – FUHEM (Fundación Hogar del Empleado),
1997

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *Adults*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Educació d'adults*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTORS

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *pobresa, desigualtats*

DESCRIPCIÓ-RESUM

Pobresa, exclusió social i atur són factors d'instabilitat econòmica, política, social i cultural, que generen violència i amenacen la seguretat de les persones. S'analitza la pobresa com un factor a tenir en compte en els conflictes armats. S'ofereixen dades sobre la pobresa en el món i una bibliografia bàsica.

Índex:

- El mapa de la pobresa
- Les dimensions de la pobresa
- La pobresa i l'exclusió social són formes de violència
- La lluita contra la pobresa
- Bibliografia

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Centro de Investigación para la Paz*

Adreça: *C/ Duque de Sesto, 40*

CP i Població: *28009- MADRID.*

Telèfon: *91 43 02 80*

Fax: *91 577 95 50*

Adreça electrònica: *cip@ran.es*

Web: *www.cip.fuhem.es*

PROGRAMA 16-18

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Dossier*

AUTORIA

Federació Catalana de Voluntariat Social

EDITORIAL

Federació Catalana de Voluntariat Social, 1999

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar):

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar):

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTORES

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres:

DESCRIPCIÓ RESUM

Alguns joves de 16-18 anys es pregunten: *I jo, què puc fer? Com puc adoptar una opció de vida més solidària?* La Federació Catalana de Voluntariat Social proposa com a resposta el voluntariat social.

Amb el *Programa 16-18* es pretén ajudar els educadors i educadores i les associacions a fer que aquests joves trobin un espai de participació ciutadana.

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Federació Catalana de Voluntariat Social*

Adreça: *C/ Grassot, 3, 2n*

CP i Població: *08025 Barcelona.*

Telèfon: *93 458 99 06*

Fax: *93 458 99 05*

Adreça electrònica:

Web:

PROJECTE D'EDUCACIÓ MUSICAL DE LA LLUNA BLAVA

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Guia didàctica*

AUTORIA

Marta Casas i Núria Casas, Fundació Jaume Bofill

EDITORIAL

Fundació Serveis de Cultura Popular

AQUÍ VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *De 5 a 11 anys*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Centres de lleure infantil i juvenil*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTOR

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *educació emocional*

DESCRIPCIÓ RESUM

En aquesta publicació de la Fundació Jaume Bofill es recull una experiència que es va portar a terme al Casal dels Infants del Raval i al Centre Obert Joan Salvador Gavina.

En aquesta experiència, que suggereix diverses propostes educatives, s'utilitza la música com a recurs pedagògic en un context de mancances afectives i de recursos humans.

Alguns dels objectius que es plantegen a través de l'experiència són:

- Conèixer i respectar la diversitat cultural a través de la música.
- Adquirir uns hàbits de comportament.
- Ajudar a superar les dificultats emocionals utilitzant la música com a eina terapèutica.

A la publicació hi ha un recull de cançons treballades amb objectius i activitats realitzades.

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Centre o associació: *Fundació Jaume Bofill*

Adreça: *C/ Provença 324, 1r*

CP i Població: *08037 Barcelona*

Telèfon: *93 458 30 04*

Fax: *93 458 87 10*

Adreça electrònica: *fbofill@fbofill.org* **Web:** <http://www.fbofill.org>

QUÈ VEUS CATALUNYA?

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Dossier i disquet*

AUTORIA

Federació Catalana de Voluntariat Social

EDITORIAL

Federació Catalana de Voluntariat Social, 1995

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar):

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar):

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTOR

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres:

DESCRIPCIÓ RESUM

Aquest material és un crèdit variable per 2n d'ESO basat en el programa *Què veus Catalunya?*

Conté una sèrie d'activitats adreçades a l'alumnat que es fonamenten en la solidaritat i el voluntariat.

El dossier va acompanyat d'una guia didàctica editada en disquet, on es troben activitats i textos complementaris, així com la documentació que cal lliurar al Departament d'Ensenyament per demanar l'autorització per dur a terme el crèdit.

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Federació Catalana de Voluntariat Social*

Adreça: *C/ Grassot, 3, 2n*

CP i Població: *08025 Barcelona.*

Telèfon: *93 458 99 06*

Fax: *93 458 99 05*

Adreça electrònica:

Web:

QÜESTIONS ÈTIQUES DE LA CIÈNCIA I LA TECNOLOGIA

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar):

AUTORIA

Grup de Recerca en Educació Moral de la Universitat de Barcelona

EDITORIAL

Enciclopèdia Catalana, 1998

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar):

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar):

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTOR

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *ciència i progrés tecnològic*

DESCRIPCIÓ-RESUM

Aquest crèdit variable pretén donar a conèixer la Declaració Universal dels Drets Humans a l'alumnat de secundària i sensibilitzar-los envers els conflictes ètics derivats del progrés tecnològic i de la ciència.

Índex:

- Desenvolupament i conservació
- Ciència i vida humana
- Progrés tecnològic i qualitat de vida

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Enciclopèdia Catalana*

Adreça: *C/ Diputació, 250*

CP i Població: *08007 Barcelona.*

Telèfon: *93 216 08 32*

Fax: *93 216 02 32*

Adreça electrònica: *secedit@grec.com* **Web:** www.enciclopedia-catalana.com

REPARTIR LES TERRES

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Carpeta*

AUTORIA

Departaments d'Educació i Comunicació de Mans Unides

EDITORIAL

Mans Unides, 1999

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar):

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar):

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTOR

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *injustícia, fam, Brasil*

DESCRIPCIÓ RESUM

Aquesta carpeta aborda el tema dels problemes derivats de la possessió i l'ús de la terra: del seu injust repartiment; de la relació entre pobresa i camperols sense terra; de l'espoliació dels seus territoris que pateixen moltes ètnies minoritàries (la supervivència de les quals està lligada a una relació espiritual amb la terra) i del deteriorament del planeta a causa de la seva explotació abusiva. Aquests temes es desenvolupen a partir d'un cas concret: el del *Moviment de Treballadors Rurals Sense Terra* del Brasil. La pretensió dels autors no és solament la d'estudiar-ne les causes i les conseqüències, sinó despertar la solidaritat i invitar al compromís social.

El material es presenta com una carpeta-pòster on hi ha dues bosses. A la de la dreta es troba la guia didàctica amb les unitats didàctiques i les activitats. A la bossa de l'esquerra hi ha els recursos didàctics, que consisteixen en la documentació necessària i fitxes per als alumnes.

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Mans Unides*

Adreça: *Rambla de Catalunya, 32, 1r 1a*

CP i Població: *08007 Barcelona*

Telèfon: *93 487 78 78*

Fax:

Adreça electrònica: munidas@seker.es

Web: www.seker.es/munidas

SAGUIA EL HAMRA I RIO DE ORO

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Dossier*

AUTORIA

Pilar Abad i Maria Soler

EDITORIAL

Lliga dels Drets dels Pobles, 1995 (versió castellana), 1998 (versió catalana)

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar):

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar):

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTORES

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *coneixement d'altres pobles, Sàhara Occidental*

DESCRIPCIÓ-RESUM

Aquest dossier és una unitat de programació que té com a objectiu posar a l'abast dels ensenyants interessats en la qüestió del Sàhara Occidental una sèrie de materials diversos que els permetin un coneixement millor del problema del Sàhara Occidental, tema que sol aparèixer en els llibres de text.

El dossier conté propostes didàctiques i un bloc d'informació sobre el medi físic, un resum de la història del Sàhara i una descripció de la situació actual.

Índex:

- Dades generals
- Història
- Un poble amb una identitat
- La situació actual del poble saharauí
- Dossier de documents
- Bibliografia i recursos didàctics

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Lliga dels Drets dels Pobles*

Adreça: *C/ Sant Isidre s/n (Ca l'Estruch)*

CP i Població: *08208 Sabadell.*

Telèfon: *93 723 71 02*

Fax: *93 723 71 02*

Adreça electrònica: *lliga@pangea.org*

Web: www.pangea.org/lliga

EL SAHARA OCCIDENTAL

LAS RAÍCES DE LOS CONFLICTOS

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Dossier*

AUTORIA

José Manuel Baraibar

EDITORIAL

CIP (Centro de Investigación para la Paz) – FUHEM (Fundación Hogar del Empleado), 1997

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *adults*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *educació d'adults*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTORS

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *Sàhara Occidental*

DESCRIPCIÓ-RESUM

Unitat didàctica que aborda les claus del conflicte del Sàhara Occidental: la descolonització, els interessos geopolítics de la regió, el militarisme, el rearmament i l'absència de democràcia. També s'analitza el paper i el deute històric d'Espanya amb el poble sahrauí, així com el pla de pau de la ONU i les diverses iniciatives per celebrar un referèndum d'autodeterminació. S'inclou una cronologia, un mapa de la zona i una breu bibliografia.

Índex:

- Claus del conflicte
- La descolonització
- Interessos geopolítics
- Militarisme, rearmament i absència de democràcia
- El paper d'Espanya
- El pla de pau: una oportunitat perduda
- Conclusió
- Cronologia
- Bibliografia

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Centro de Investigación para la Paz*

Adreça: *C/ Duque de Sesto, 40*

CP i Població: *28009- Madrid*

Telèfon: *91 43 02 80*

Fax: *91 577 95 50*

Adreça electrònica: *cip@ran.es*

Web: www.cip.fuhem.es

SANT ANDREU AMB EL POBLE SAHRAUÍ

TIPIUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar)::

AUTORIA

Gine Freixes, Núria Parcerisa, Artur Aran

EDITORIAL

Ed. Ajuntament de Barcelona, 1998

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar):: *De 3 a 12 anys*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Cicles formatius
 Altres (especificar):: *Educació infantil i primària*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTORIS

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres:

DESCRIPCIÓ-RESUM

Carpeta pedagògica que forma part de tot un seguit d'activitats, lúdiques i culturals, al voltant dels camps de refugiats al Sàhara. Aquestes activitats es van desenvolupar en el decurs de la setmana de l'onze al setze gener de 1999 al districte de Sant Andreu.

La carpeta consta d'un llibre de consultes, una guia didàctica, fitxes, vídeo, làmines fotogràfiques i una selecció de músiques autòctones que poden aportar, en el seu conjunt, coneixement de la forma de vida i de cultura de les persones sahrauís.

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Centre o associació: *Districte de Sant Andreu*

Adreça: *C/ Segadors, 2*

CP i Població: *08030 Barcelona*

Telèfon:

Fax:

Adreça electrònica:

Web:

SENDERI QUADERNS D'EDUCACIÓ ÈTICA

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Dossier*

AUTORIA

Diversos Autors

EDITORIAL

Eumo Editorial- Serveis de Cultura Popular, 1993-1998

AQUÍ VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar):

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar):

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTOR

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres:

DESCRIPCIÓ-RESUM

Senderi, és una proposta d'educació ètica pensada, prioritàriament, perquè sigui aplicada a l'espai definit del grup-classe o en petit grup, però també útil a tot l'àmbit de l'escola o a la institució educativa. La col·lecció consta de 23 volums.

Els objectius bàsics de la col·lecció són:

- Potenciar la reflexió, el diàleg i la voluntat de justícia.
- Reflexionar sobre fets personals i socials.
- Construir una escala de valors que permeti a cadascú orientar conscientment la pròpia vida tot fomentant la responsabilitat la implicació i el compromís.
- Contribuir a l'educació integral de l'individu

Pel que fa a la metodologia d'aplicació d'activitats, *Senderi* proposa activitats de tipus vivencial potenciant mètodes basats en l'observació, el diàleg, la controvèrsia, l'intercanvi d'opinions, la crítica, el desenvolupament de la capacitat de posar-se al lloc dels altres, la presa de consciència. Mètodes que posen en joc, de manera activa, la sensibilitat, el judici i el compromís social.

Els títols de la col·lecció són: *L'Oci, Els mitjans de comunicació, Civisme a l'esport, Nois i noies. Gènere i discriminació, Ètica i consum, Problemes ètics de la ciència i la tecnologia, Nord – Sud, Quart món, Aquí...un amic, Els conflictes bèl·lics, La Interculturalitat, democràcia i participació, La influència de la publicitat, Treball i societat, Disposem de la vida, El fet religiós, De la parella a la família, Nacions, estats i fronteres, Viure i conviure en el marc local, Nosaltres i el medi ambient, Participació política, Estat de benestar i solidaritat, Europa, Europes.*

LENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Centre o associació: *Fundació Jaume Bofill*

Adreça: *C/ Provença 324, 3r*

CP i Població: *08037 Barcelona*

Telèfon: *93 458 30 04*

Fax: *93 458 87 10*

Adreça electrònica: *fbofill@fbofill.org*

Web: <http://www.fbofill.org>

T'ESTIMO

UN PROGRAMA PEDAGÒGIC PER A L'AMISTAT I LA CONVIVÈNCIA

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar):

AUTORIA

Roser Batlle, Isabel Matas, Núria Valls, Joan Batlle i Carles Barba

EDITORIAL

Movibaix, 1993

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): De 4 a 12 anys

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Centres de lleure infantil i juvenil*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTORS

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *afectivitat, convivència*

DESCRIPCIO-RESUM

El programa pedagògic *T'estimo* és una intervenció educativa encaminada a desenvolupar en els infants i joves l'afectivitat i la convivència en una societat cada cop més impregnada de diversitat.

El programa pedagògic consisteix en un conjunt de propostes d'activitats educatives, de caire no acadèmic, vertebrades per centres d'interès o projectes, i reforçades amb accions específiques adreçades als educadors i també als pares.

La maleta conté un dossier pedagògic i tres carpetes (una per cada grup d'edat) amb propostes d'activitats.

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Centre d'Estudis de l'Esplai*

Adreça: *Apartat de Correus número 99*

CP i Població: *08980 Sant Feliu de Llobregat.*

Telèfon: *93 666 21 31*

Fax: *93 685 02 10*

Adreça electrònica: *cee@esplai.org*

Web: *<http://www.esplai.org>*

LA TEVA ROBA I ELS PAÏSOS DEL SUD

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar):: *Dossier*

AUTORIA

Campanya Roba Neta, coordinada per SETEM-Catalunya

EDITORIAL

SETEM-Catalunya, 1999

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar):

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Cicles formatius
 Altres (especificar):

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTOR

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *comerç just*

DESCRIPCIÓ-RESUM

Aquesta proposta pedagògica d'educació en valors recollida amb el títol *La teva roba i els països del Sud* forma part de la Campanya Roba Neta, coordinada pel l'ONG Setem i té com a principal objectiu facilitar les eines educatives per treballar a Secundària i Batxillerat els següents conceptes:

- Consumisme i poder dels consumidors/es.
- Publicitat i distribució de les inversions de les multinacionals.
- Explotació laboral al Sud i incompliment dels drets laborals bàsics.
- Comerç just i consum responsable.

Amb aquesta proposta d'educació en valors es pretén que els alumnes d'avui, consumidors/es de demà, reflexionin sobre la seva responsabilitat davant el consum crític amb el medi ambient i la dignitat laboral dels treballadors/es dels països del Sud.

Els conceptes s'han desenvolupat en unitats didàctiques destinades al pla d'acció tutorial, però poden ser adaptades i aprofitades pels professors i professores d'altres àrees.

El procés d'aprenentatge desenvolupat en el present material consta de tres nivells: informació (dades de la realitat), anàlisi (valoració de la realitat), i accions (què fer davant aquesta realitat?), amb la intenció de fomentar la participació activa dels alumnes.

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Centre o associació: *Setem Catalunya*

Adreça: *C/ Bisbe Laguarda, 4*

CP i Població: *08001 Barcelona*

Telèfon: *93 441 53 35*

Fax: *93 443 20 69*

Adreça electrònica: *setem@pangea.org* **Web:** <http://www.pangea.org/robaneta>

LA TRAGEDIA DE LOS GRANDES LAGOS

LAS RAÍCES DE LOS CONFLICTOS

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Dossier*

AUTORIA

Maria Gilabert i Sofia Cadenas

EDITORIAL

CIP (Centro de Investigación para la Paz) – FUHEM (Fundación Hogar del Empleado), 1997

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *Adults*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Educació d'adults*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTORS

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *Grans Llacs*

DESCRIPCIÓ-RESUM

Unitat didàctica que analitza el conflicte de la regió dels Grans Llacs africans, a través de certes claus: la influència del colonialisme, les dictadures, la precarietat econòmica, els recursos naturals, la manipulació del factor ètnic, la implicació d'actors interns i regionals, la resposta de la comunitat internacional i els interessos geoestratègics de les grans potències. S'ofereixen propostes per pacificar la regió. Inclou cronologies de Rwanda, Burundi i Zaire, un mapa de la zona i lectures recomanades.

Índex:

- Dades bàsiques sobre la zona
- Dimensió històrica i espacial: El genocidi de Rwanda/ La guerra civil de Burundi o el genocidi "gota a gota"/ La crisi dels refugiats al Zaire
- Claus del conflicte: Factor ètnic/ Crisi econòmica/ Inestabilitat política
- Factors externs: Interessos geoestratègics/ Comerç d'armes
- Actors en confrontació: Rwanda/ Burundi/ Zaire
- Accions encaminades a aconseguir la pau a la regió
- Cronologia i bibliografia

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Centro de Investigación para la Paz*

Adreça: *C/ Duque de Sesto, 40*

CP i Població: *28009- MADRID.*

Telèfon: *91 43 02 80*

Fax: *91 577 95 50*

Adreça electrònica: *cip@ran.es*

Web: www.cip.fuhem.es

UNA ÚNICA TERRA, UN PLANETA PER A TOTHOM

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *CD-ROM, tallers*

AUTORIA

Equip d'educació de Món-3

EDITORIAL

Món-3, 1997

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *De 5 a 12 anys*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Educació Infantil i Primària*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTOR

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *coneixement d'altres cultures*

DESCRIPCIÓ-RESUM

Aquest material consisteix en un CD-ROM interactiu de presentació d'altres cultures i realitats del nostre món, i un programa d'activitats monitorades com: taller de contes, taller de danses, taller de tradició i artesanía, taller de jocs, videofòrum, xerrades i exposicions.

Aquests materials s'inclouen dins el programa *Jove... solidari? I tu què en penses?* De Món-3.

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Món-3*

Adreça: *Av. Diagonal, 690*

CP i Població: *08034 Barcelona.*

Telèfon: *93 402 43 25*

Fax: *93 402 90 17*

Adreça electrònica: msierra@riscd2.eco.ub.es **Web:** www.gencat.es/entitats/mon3.htm

ELS VALORS DE LA CONVIVÈNCIA

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar):

AUTORIA

Grup de Recerca en Educació Moral de la Universitat de Barcelona

EDITORIAL

Enciclopèdia Catalana, 1999

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar):

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar):

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTORES

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *convivència, cooperació*

DESCRIPCIÓ-RESUM

Aquest crèdit variable o de tutoria pretén sensibilitzar l'alumnat de secundària envers el civisme i la convivència, i promoure el diàleg, la cooperació, la participació i el compromís personal.

Índex:

- Els àmbits de la convivència
- Els problemes en la convivència
- Civisme i convivència

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Enciclopèdia Catalana*

Adreça: *C/ Diputació, 250*

CP i Població: *08007 Barcelona.*

Telèfon: *93 216 08 32*

Fax: *93 216 02 31*

Adreça electrònica: *secedit@grec.com* **Web:** www.enciclopedia-catalana.com

VALORS PER VIURE

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar):

AUTORIA

Federació Catalana de Voluntariat Social

EDITORIAL

Claret, 1995

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar):

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar):

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPCIÓ

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres:

DESCRIPCIÓ RESUM

Aquest material consisteix en unes monografies sobre diferents valors (solidaritat, tolerància, austeritat...) adreçades a educadors com a material útil per a introduir el tema amb adolescents i joves.

Cada volum conté 10 valors, escrits voluntàriament per persones vinculades a diferents àmbits (universitari, associacionisme...) que han volgut col·laborar així en la formació en els valors.

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Federació Catalana de Voluntariat Social*

Adreça: *C/ Grassot, 3, 2n*

CP i Població: *08025 Barcelona.*

Telèfon: *93 458 99 06*

Fax: *93 458 99 05*

Adreça electrònica:

Web:

UN VIATGE D'ANADA AMB O SENSE TORNADA
POBLACIÓ I MIGRACIONS AL MÓN

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar): *Dossier*

AUTORIA

Antoni Bardavio i Montserrat Eek

EDITORIAL

Casal del Mestre, 1995

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *De 10 a 12 anys*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Cicle superior de Primària*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTOR

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres: *migracions, deute extern, cooperació solidaritat*

DESCRIPCIÓ-RESUM

Aquest material proposa activitats per treballar el tema de la població al món, centrant-se en les desigualtats entre el Nord i el Sud i l'intercanvi desigual. També tracta la qüestió de les migracions al llarg de la història de la humanitat i en el món contemporani, per entendre les causes i conseqüències d'aquests moviments de població.

Aquest material conté una guia didàctica per al mestre i un dossier per a l'alumne.

Índex del dossier per a l'alumne:

- Introducció
- Com poble el món
- Un món desigual: el Nord i el Sud
- Un repartiment injust
- L'exemple del cacau: una xocolata poc clara
- Les migracions
- Migracions al món actual
- Vocabulari

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Casal del Mestre*

Adreça: *C/ Sants, 1, baixos*

CP i Població: *08924 Santa Coloma de Gramenet.*

Telèfon: *93 391 75 51*

Fax:

Adreça electrònica:

Web:

VIATGE PELS COLORS DE LA CIUTAT
RECORREGUT PELS DRETS I DEURES DE LES NENES, NENS I JOVES

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar):

AUTORIA

Àrea d'educació de Món-3

EDITORIAL

Món-3, 1999

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): *De 3 a 12 anys*

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Educació Infantil i Primària*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTOR

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres:

DESCRIPCIÓ-RESUM

Aquesta exposició fa un recorregut a través de nou espais: l'individu, el grup, la família, l'habitatge, els aliments, la salut, la educació, la ciutat i el món. El viatge comença amb el coneixement de la pròpia diferència per arribar al coneixement més global de les realitats dels altres i finalment al reconeixement de la pròpia responsabilitat davant les seves accions i les seves no accions. Simultàniament els drets dels infants seran el fil conductor dels continguts a cada un dels espais. Un dels objectius bàsics de l'exposició es concreta en potenciar la reflexió sobre el concepte de la diferència i de la diversitat com a elements enriquidors i necessaris per la sostenibilitat del Món.

L'exposició va acompanyada d'un dossier de presentació, d'un manual d'orientació per al professorat amb activitats i materials per realitzar posteriorment a l'aula, i una maleta pedagògica de jocs per a primària.

LENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Món-3*

Adreça: *Av. Diagonal, 690*

CP i Població: *08034 Barcelona.*

Telèfon: *93 402 43 25*

Fax: *93 402 90 17*

Adreça electrònica: msierra@riscd2.eco.ub.es **Web:** www.gencat.es/entitats/mon3.htn

VISQUEM LA DIVERSITAT

MATERIALS PER A UNA ACCIÓ EDUCATIVA INTERCULTURAL

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar):

AUTORIA

Associació d'Amistat Catalano-Algeriana, Associació d'Ensenyants amb Gitanos de Catalunya, Centre d'Harmonització i Dinamització Intercultural de Catalunya, Federació d'Associacions Gitanes de Catalunya, Grup per una Educació Intercultural, Retruco-Solidaritat amb Argentina, Sodepau

EDITORIAL

Visquem la diversitat (català), 1995
Los Libros de la Catarata (castellà), 1998

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar):

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar):

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTOR

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres:

DESCRIPCIÓ-RESUM

El projecte *Visquem la diversitat* pretén encetar algunes reflexions entorn a la interculturalitat i al mateix temps donar a conèixer en viu a les noies i als nois algunes de les cultures amb les quals conviuen. D'aquesta manera s'intenta ajudar a qüestionar estereotips i prejudicis i transmetre que la diversitat cultural pot ser una valuosa font d'enriquiment personal i cultural.

Aquest projecte parteix de les experiències fetes en uns tallers de trobada amb persones de diferents cultures que viuen a Catalunya. El programa comprèn un treball previ als tallers que s'ha de realitzar a l'aula i que és important com a preparació conceptual sobre idees prèvies i prejudicis assumits pels alumnes. En canvi, el treball posterior als tallers té com a objectiu aprofundir en el coneixement dels *altres* d'una forma solidària i empàtica.

Els materials didàctics inclosos en el llibre consisteixen en informació i activitats d'apropament a les quatre cultures següents: Magrib, Àfrica negra, Centre i Sud Amèrica i Poble gitano. Aquests materials donen orientació sobre la manera de dur a terme el treball a l'aula, però no és imprescindible que aquest treball estigui lligat als tallers de trobada. Cada apartat és independent de la resta i es pot treballar per separat.

LLENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Sodepau*

Adreça: *Passatge del crèdit, 7, pral.*

CP i Població: *08001 Barcelona.*

Telèfon: *93 301 01 71*

Fax: *93 342 48 90*

Adreça electrònica:

Web:

VIURE PER DINS I PER FORA
UN PROGRAMA PER A LA SALUT I LA VITALITAT

TIPUS DE MATERIAL

- Llibre Joc Exposició
 Vídeo Maleta pedagògica Altres (especificar):

AUTORIA

Roser Batlle, Neus Juvillà, Àngels Tripiana, Isabel Matas

EDITORIAL

Movibaix, 1994

A QUI VA DESTINAT

Segons l'edat

- De 12 a 14 anys De 17 a 18 anys
 De 15 a 16 anys Altres (especificar): De 4 a 12 anys

Segons el tipus d'ensenyament

- ESO 1r cicle Batxillerat
 ESO 2n cicle Mòduls formatius
 Altres (especificar): *Centres de lleure infantil i juvenil*

Segons el marc des d'on s'apliqui

- Educació formal Educació no formal Altres

DESCRIPTORS

- Valors en general Educació per la pau Desenvolupament Consum
 Coeducació Educació ambiental Interculturalitat Voluntariat
 Drets Humans Resolució de conflictes Educació per la salut
 Altres:

DESCRIPCIO-RESUM

El programa pedagògic *Viure* és una intervenció educativa encaminada a desenvolupar en els infants i joves la salut i la vitalitat com a manera de viure i actitud bàsica en una societat cada vegada més complexa i contradictòria.

El programa pedagògic consisteix en un conjunt de propostes d'activitats educatives, de caire no acadèmic, vertebrades per centres d'interès o projectes, i reforçades amb accions específiques adreçades als educadors i també a les famílies.

La maleta conté un dossier pedagògic i tres carpetes (una per cada grup d'edat) amb propostes d'activitats.

LENGUA

Català Castellà Èuscar Gallec Altres

PER CONTACTAR AMB ELS AUTORS

Referència del centre o associació: *Centre d'Estudis de l'Esplai*

Adreça: *Apartat de Correus número 99*

CP i Població: *08980 Sant Feliu de Llobregat.*

Telèfon: *. 93 666 21 31*

Fax: *93 685 02 10*

Adreça electrònica: *cee@esplai.org*

Web: *<http://www.esplai.org>*

ALTRES RECULLS BIBLIOGRÀFICS D'INTERÈS

BIBLIOTECA ROSA SENSAT. *Informació bibliogràfica*. Barcelona: Biblioteca Rosa Sensat. (diversos reculls bibliogràfics sobre: educació en valors, educació per la pau, educació intercultural, coeducació, etc.)

CENTRE UNESCO DE CATALUNYA. *Els drets humans: guia de lectura*. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya, 1999 (2^a ed.).

CENTRES DE RECURSOS PEDAGÒGICS DE LA CIUTAT DE BARCELONA. *Materials didàctics sobre els drets humans*. Barcelona: Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i Institut d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona, 1998.

EDUALTER; EDUCA EN LA RED. *Recursos de educación para el desarrollo, la paz y la interculturalidad*. Madrid: Centro de investigación para la paz y Fundación hogar del empleado. (CD-ROM)

MARTÍN, Xus; PUIG, Josep Ma. *Materials d'educació en valors*. Barcelona: Fundació Serveis de Cultura Popular, 1996.

LLIGA DELS DRETS DELS POBLES. *Catàleg de recursos didàctics: recull de materials educatius per la pau, el desenvolupament i la solidaritat*. Sabadell: Lliga dels Drets dels Pobles, 1999.

ROIG, Maite; PEREA, Ma. Rosa; LÓPEZ, Puri (selecció i coordinació). *Tots i tothom: població, cultura i diversitat*. Santa Coloma de Gramenet: I Congrés de la Renovació Pedagògica, 1993-1995.

Educació en valors

Selecció de recursos bibliogràfics
i electrònics

Biblioteca Rosa Sensat

INFORMACIÓ
BIBLIOGRÀFICA

Presentació

Amb motiu de les **II Jornades d'Educació en Valors: experiències i pràctiques de treball 12-18 anys**, organitzades per la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya, la Fundació Serveis de Cultura Popular, la Federació Catalana de Voluntariat Social i l'Associació de Mestres Rosa Sensat, la Biblioteca ha preparat aquest recull on s'apleguen una selecció de materials i recursos per a l'educació en valors a secundària.

Els documents s'han dividit de la manera següent:

1. Bases teòriques i/o de referència per a l'educació en valors.
2. Materials didàctics adreçats a l'educació secundària.
3. Experiències d'aula.
4. Adreces relacionades amb l'educació en valors que es poden trobar a Internet.

Barcelona, febrer del 2000

1. BASES TEÓRICAS

BARRIO MAESTRE, José María. "Democracia real versus democracia formal: breve reflexión sobre la urgencia de una educación en valores". En: *Revista de ciencias de la educación*, nº 166 (abril/junio 1996), p. 241-247

BOLÍVAR BOTÍA, Antonio. *La Evaluación de valores y actitudes*. 2a ed. Madrid: Anaya, 1998 (Hacer Reforma)

BOSELLO, Anselmo P. *Escuela y valores: la educación moral*. Madrid: CCS, 1993 (Educar; 2)

BUNES PORTILLO, Micaela; ELEXPURU ALBIZURI, Itziar. "Educación y desarrollo humano: el papel de los valores desde el modelo Hall-Tonna". En: *Educadores*, nº 182-183 (abril/septiembre 1998), p. 133-152

BUXARRAIS ESTRADA, Mª Rosa. *La Formación del profesorado en educación en valores. Propuesta y materiales*. Bilbao: Desclée De Brouwer, 1997 (Aprender a ser)

CAMIÑA ABAJAS, Kepa; MURO NAVARRO-AGUILERA, Federico; TRANCHE GARCIA, José Luis. *Guía para el profesorado en la educación de valores, actitudes y normas*. Vitoria: Servicio Central de Public. del Gobierno Vasco, 1995 (Materiales didácticos; 3)

CAMPS, Victòria. "Educar en valors, què vol dir?". En: *Perspectiva Escolar*, núm. 200 (diciembre 1995), p. 45-53

CAMPS, Victòria. *Los Valores de la educación*. 2a ed. Madrid: Anaya/Alauda, 1994 (Hacer Reforma)

COBO SUERO, Juan Manuel. *Educación moral para todos en secundaria*. Madrid: Narcea, 1995 (Secundaria para todos)

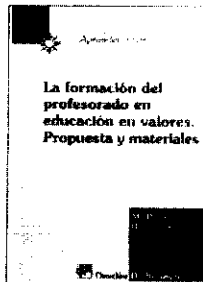
«Debate: valores predicados, valores practicados, valores enseñados». En: *Infancia y aprendizaje*, nº 82 (1998), p. 63-107

DELVAL, Juan; ENESCO, Ileana. *Moral, desarrollo y educación*. Madrid: Anaya/Alauda, 1994 (Hacer Reforma)

DÍAZ-AGUADO, María José; MEDRANO, Concepción. *Educación y razonamiento moral: una aproximación constructivista para trabajar los contenidos transversales*. Bilbao: Mensajero, 1994

DUART, José María. *La organización ética de la escuela y la transmisión de valores*. Barcelona: Paidós, 1999 (Papeles de Pedagogía; 41)

«Educación en valores». En: *Pensamiento Educativo*, vol. 18 (1996)

«La Educación en valores». En: *Aula de innovación educativa*, nº 70 (marzo 1998), p. 37-64

«Educación en valores». En: *Comunidad educativa*, nº 255 (diciembre 1998), p. 11-35

Educación en valores: diseño de un eje transversal. Madrid: Narcea, 1995 (Apuntes IEPS; 61)

«Educación en valores» [Monográfico]. En: *Alminar*, nº 36 (noviembre 1995)

La Educación moral en primaria y en secundaria. M. Rosa Buxarrais Estrada (coaut.). Madrid: Centro de Public. del MEC; Zaragoza: Luis Vives, 1995 (Aula Reforma; 19)

«Educación y valores». En: *Revista interuniversitaria de formación del profesorado*, nº 25 (enero/abril 1996)

«Educar en valores» [Monográfico]. En: *Educación y biblioteca*, nº 95 (noviembre 1998), p. 30-65

«¿Educar o segregar? La educación secundaria obligatoria». En: *Signos*, nº 18 (abril/junyo 1996)

ESCOLA D'ESTIU DE ROSA SENSAT (32: 1997: Barcelona). *Convivre i comunicar-se. una utopia més necessària que mai!: Escola d'Estiu: Tema General*. Barcelona: Rosa Sensat, 1997

ESCOLA D'ESTIU DEL VALLÈS OCCIDENTAL (16: 1995: Bellaterra). «Escola d'Estiu del Vallès Occidental 1995: grup de debat sobre l'educació dels valors. Conclusions». En: *Renovació Pedagògica*, núm. 10 (novembre 1995), p. 40-43

FIBLA, Pilar. *Educació i valors: el patrimoni ètic de la modernitat*. Vic: EUMO, 1995 (Interseccions; 21)

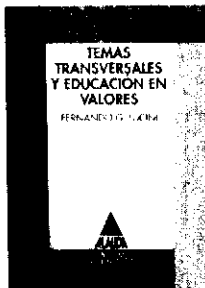
FUNES ARTIAGA, Jaume. *Valors joves i segle XXI*. Cornellà de Llobregat: Fundació Utopia d'Estudis Socials, 1991

GONZÁLEZ, Rosa; Díez, Esther. *Educación en valores: acción tutorial en educación secundaria obligatoria*. Madrid: Escuela Española, 1997 (Educación al día: didáctica y pedagogía)

GONZÁLEZ LUCINI, Fernando. *Sueño, luego existo: reflexiones para una pedagogía de la esperanza*. Madrid: Anaya/Alauda, 1996 (Hacer Reforma)

GONZÁLEZ LUCINI, Fernando. *Temas transversales y educación en valores*. 2a ed. Madrid: Anaya/Alauda, 1994 (Hacer Reforma)

HERNANDO SANZ, Mª Angels. «Los Valores en la juventud actual». En:

Revista de ciencias de la educación, nº 169 (enero/marzo 1997), p. 117-126

HERRERO MARTÍN, Luis; TORROBA ARROYO, Isabel. «La programación de los valores en la LOGSE». En: *Acción educativa*, nº 89 (octubre 1995), p. 5-8

MARÍN GRACIA, Àngels. *Què significa educar en els valors*. Barcelona: Claret, 1995 (Valors per viure I; 1)

MARTÍ, Felix. *Educació i valors en la perspectiva del segle XXI*. Girona: la Universitat. Facultat de Ciències de l'Educació, 1993

MARTÍNEZ BONAFÉ, Jaume. «Los Valores en la escuela y el valor de la educación». En: *Kikiriki*, nº 46 (septiembre/noviembre 1997), p. 9-14

ORTEGA RUIZ, Pedro; MÍNGUEZ VALLEJOS, Ramón; GIL MARTÍNEZ, Ramón. *Educación para la convivencia: la tolerancia en la escuela*. València: Nau Llibres, 1994

ORTEGA RUIZ, Pedro; MÍNGUEZ VALLEJOS, Ramón; GIL MARTÍNEZ, Ramón. *Valores y educación*. Barcelona: Ariel, 1996 (Ariel educación)

PAYA SÁNCHEZ, Montserrat. *Educación en valores para una sociedad abierta y plural: aproximación conceptual*. Bilbao: Desclée De Brouwer, 1997 (Aprender a ser)

PUIG ROVIRA, Josep M; TRILLA BERNET, Jaume. «La Educación en valores: cuestiones de hoy y mañana». En: *Cuadernos de pedagogía*, nº 240 (octubre 1995), p. 14-17

PUIG ROVIRA, Josep M.; MARTÍN GARCÍA, Xus. *La Educación moral en la escuela: teoría y práctica*. Barcelona: Edebé, 1998 (Innova; 5)

SABATER GARCÍA, Sergi. «Educar per als valors: una tasca difícil i compromesa». En: *Perspectiva escolar*, núm. 223 (març 1998), p. 60-66

Los Valores en la L.O.G.S.E.: un análisis de documentos a través de la metodología de Hall-Tonna. Micaela Brunet Portillo (coaut.). Bilbao: Universidad de Deusto. ICE: Mensajero, 1993 (Estudios e Investigaciones)

«Valors avui». En: *Vela major*, núm. 2 (gener 1995)

«Els Valors en l'educació» [Monogràfic]. En: *Escola Catalana*, núm. 332 (juliol/setembre 1996)

2. MATERIALS DIDÀCTICS

BERMEJO FUERTES, Antonio. "La Transversalidad y los valores en la Matemáticas de la ESO". En: *Suma*, nº 24 (febrero 1997), p. 67-75

La Bolsa de los valores: materiales para una ética ciudadana. Josep Muñoz Redon (comp.). Barcelona: Ariel, 1998 (Ariel)

La Borsa de valors: materials de lectura i de debat d'ètica l'àmbit públic: educació cívica. Josep Muñoz Redon (comp.). Barcelona: La Magrana, 1995 (L'Esparver; 68)

CIFUENTES, Luis M^a. *Para educar contra la violencia (unidad didáctica).* Madrid: IEPALA, 1996 (Educación crítica; 2)

Cómo educar en valores: materiales, textos, recursos y técnicas. Llorenç Carreras (coaut.). Madrid: Narcea, 1994 (Educación hoy)

Compartir: un programa per a la creativitat i la generositat. Roser Batlle (coord.). Sant Feliu de Llobregat: Fundació Catalana de l'Esplai, 1997

Diversitat i convivència: (materials per a l'elaboració d'un crèdit de síntesi sobre valors). Terrassa: Fundació Torre del Palau, 1998

Entre tots: un programa pedagògic per a la participació. MOVIBAIX (Moviment Educatiu en el Temps Lliure infantil i juvenil del Baix Llobregat). Cornellà de Llobregat: Centre d'Estudis de l'Esplai, 1996

Ètica i escola: el tractament pedagògic de la diferència. M. Rosa Buxarrais Estrada (coaut.). 2a ed. Barcelona: Edicions 62, 1996 (Llibres a l'abast; 296)

Eureka!: l'esforç i el plaer programa pedagògic. Roser Batlle (coord.). Barcelona: Centre d'Estudis de l'Esplai, 1998

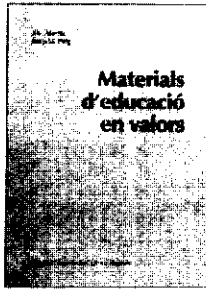
GRUP DE RECERCA EN EDUCACIÓ MORAL (UNIVERSITAT DE BARCELONA). *El Coneixement d'un mateix: educació en valors.* Barcelona: Enciclopèdia catalana, 1997 (Text)

GRUP DE RECERCA EN EDUCACIÓ MORAL (UNIVERSITAT DE BARCELONA). *Els Drets humans: crèdit variable d'educació en valors.* Barcelona: Enciclopèdia catalana, 1997 (Text)

Exploración y educación en valores. VANYA. Valores en niños, adolescentes y jóvenes CEIS. Servicio Integral al Centro Educativo. Madrid: CEIS, 1996

Igualdad para vivir, diversidad para convivir: educar para no discriminar. L'Hospitalet de Llobregat: L'Ajuntament. Àrea de Benestar Social, 1993 (Participació; 6)

MANOS UNIDAS. *Comercio injusto, comercio solidario: secundaria guía didáctica*. Madrid: Manos Unidas, 1995

MARTÍN GARCÍA, Xus; PUIG ROVIRA, Josep M. *Materials d'educació en valors*. Barcelona: Fundació Serveis de Cultura Popular, 1996

Un programa pedagògic per a la tolerància: Catalunya, gent amb civisme [Multimèdia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social, 1995

Conté: 1 vídeo *Balablok o la difícil convivència*; 1 llibre ESPINÀS, Josep M. *Aprendre a conviure*; 1 dossier per a l'alumne; Documents; Materials; 1 guia d'activitats telemàtiques; 1 gimcana *El set-testes del civisme*

PUIG ROVIRA, Josep M. *Aprender a dialogar, toma de conciencia de las habilidades para el diálogo: materiales para la educación ética y moral (educación secundaria)*. Madrid: Fundación Infancia y Aprendizaje, 1995 (Educación y cultura)

SOS RACISME. *Igualtat per viure, diversitat per conviure: crèdit variable Ciències Socials*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Dep. d'Ensenyament, 1994

T'estimo: un programa pedagògic per a l'amistat i la convivència. Roser Batlle Suñer. Sant Feliu de Llobregat (Barcelona): Movibaix, 1993

Aquest programa pretén fomentar entre els nois i les noies el desenvolupament de l'afectivitat i la convivència en una societat cada vegada més diversa. El contingut gira entorn de les relacions interpersonals, les experiències basades en l'amistat, la comunicació amb els altres i la vida en grup.

VILLALBA MARTÍNEZ, F.; BORJA ESTÉVEZ, F.; HERNÁNDEZ GARCÍA, Mª T. *El Derecho a la diferencia: materiales de apoyo para la educación en valores*. Madrid: Ministerio de Educación y Cultura, 1996 (Materiales de apoyo)

Y tú... ¿Cómo lo ves?: programa de sensibilización para jóvenes sobre la tolerancia, interdependencia y cooperación. [Multimèdia]. Madrid: ACSUR. Las Segovias, 1995

Conté: 3 dossiers; 1 vídeo; 15 cartells; 2 quaderns per a l'alumne; 1 guia didàctica

3. EXPERIÈNCIES A L'AULA

"Las Actitudes en el aula de ciencias" [Monogràfic]. En: *Alambique*, nº 22 (octubre/diciembre 1999), p. 53-96

COLOMER, Teresa. "Cuentos para las nuevas generaciones : el valor de los cuentos IV". En: *Clij*, nº 118 (julio/agosto 1999), p. 48-54

COMELLAS, Josep. "Valores morales y literatura". En: *Clij*, nº 81 (marzo 1996), p. 13-17

Cròniques per a una educació democràtica: experiències de formació en valors a secundària. Barcelona: Eumo, 1998 (Interseccions : 22)

Experiències d'educació en els valors amb adolescents. Rafael Grasa (coaut.). Barcelona: Fundació Jaume Bofill: Serveis de Cultura Popular: ESICO, 1995 (Debats de l'Aula Provença; 22)

MARCET, Gemma. *La Civilitat dels adolescents a Vilafranca del Penedès*. Vilafranca del Penedès: Fundació Caixa Penedès, 1996

MONTEMAYOR RUIZ, Susana; JARDÓN ARANGO, Ignacio. «*La educación en valores: transversalidad e interdisciplinariedad, un método de trabajo para la solidaridad, la tolerancia y la paz*». En: *Tarbiya*, nº 13 (mayo/agosto 1996), p. 53-65

SANAHUJA TORRES, Dolors. «Adversa diversitat? Algunes reflexions i la seva aplicació a l'àrea de les ciències socials». En: *Balma*, nº 6 (octubre 1996), p. 87-94

«La Tolerancia: un valor para trabajar en la escuela». En: *Butlletí informatiu de les escoles associades a la UNESCO*, num.11 (maig 1995), p. 5-14

«Treballar la publicitat a l'aula». En: *Guix*, núm. 222 (abril 1996)

4. ADRECES A INTERNET SOBRE EDUCACIÓ EN VALORS

EDUALTER

<http://www.pangea.org/edualter/>

Edualter és una iniciativa del Seminario de Educación para la Paz de la Asociación Pro-derechos Humanos i de Sodepau, una ONG per a la Solidaritat, per al desenvolupament i per a la Pau que rep l'ajut econòmic del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, de la Fundació Serveis de Cultura Popular, de l'Ajuntament de Barcelona i de la Generalitat de Catalunya. És un espai per compartir recursos que permetin continuar portant endavant el compromís amb una educació transformadora cap a un món més just. Disposa d'una base de dades de publicacions, un llistat de documents i propostes pedagògiques i una agenda amb les activitats que es programen sobre aquestes temàtiques.

CENTRO DE INVESTIGACIÓN PARA LA PAZ

<http://www.cip.fuhem.es>

El Centro de Investigación para la Paz (CIP) de la Fundación Hogar del Empleado ha creat un espai d'Educació per al Desenvolupament a Internet, que permet accedir d'una manera ràpida i senzilla a informes, articles, imatges, recursos didàctics, premsa, mapes i bibliografies, així com sobre conflictes internacionals i desenvolupament i cooperació internacional adreçades a educadors/res, institucions i públic en general.

ENTRECULTURES. Fundació de Serveis de Cultura Popular

<http://fus.org/fserveis/entrecultures/objec.htm>

Entrecultures és un programa de la Fundació Serveis de Cultura Popular creat per promoure l'anàlisi, la reflexió i l'acció entorn de les necessitats i dificultats dels infants i joves fills de pares immigrants. En aquest programa hi participen persones i entitats que treballen en els àmbits de la immigració i la interculturalitat i que vol potenciar estratègies de diàleg entre les institucions educatives i les famílies. Entre els seus objectius hi ha l'assessorament i seguiment d'educadors i educadores en els processos de reflexió i de formació, així com de donar a conèixer i facilitar l'accés a recursos didàctics ja existents, potenciar la reflexió crítica i constructiva vers l'educació intercultural, facilitar elements de coneixement i d'interpretació de les diferents cultures, etc.

FEDERACIÓ DE MOVIMENTS DE RENOVACIÓ PEDAGÒGICA

<http://www.pangea.org/mrp/>

La FMRPC ha dissenyat la XERP Xarxa i Espai per a la Renovació Pedagògica, que és una proposta de cooperació entre les entitats, grups, centres i persones que treballen per a la renovació pedagògica a Catalunya. També és un espai obert de debat i reflexió.

FUNDACIÓ CATALANA DE L'ESPLAI

<http://www.esplai.org>

La Fundació Catalana de l'Esplai és una iniciativa sense afany de lucre creada amb la finalitat d'impulsar l'educació en el lleure d'infants, joves i

adults. El Centre d'Estudis de l'Esplai és l'entitat de la Fundació Catalana de l'Esplai dedicada a la formació, la recerca i la producció de materials entorn de l'educació en el lleure, l'educació ambiental i la gestió associativa, amb la voluntat de qualificar i professionalitzar aquests sectors.

FUNDACIÓ SERVEIS DE CULTURA POPULAR

<http://www.fus.org/fserveis>

La Fundació Serveis de Cultura Popular (SCP) és una fundació cultural privada, creada l'any 1977, que té per finalitat estendre la cultura en el sentit ampli a persones o grups, que, per diverses circumstàncies socials, tenen mancances en aquest sentit. En l'actualitat es dedica especialment als programes destinats a la millora de l'educació i a l'acolliment de la immigració mitjançant ajuts a la recerca, suport a projectes d'intervenció i organització de grups de reflexió i debat, propostes formatives i servei de publicacions i audiovisuals.

INTERMÓN

<http://www.intermon.org>

És una fundació creada l'any 1956 que treballa per eradicar la pobresa de les poblacions del sud i proporcionar-los els mitjans per tal que puguin arribar al seu propi desenvolupament. Intermon treballa amb projectes de cooperació per al desenvolupament. També fa estudis i pressió política, treballa per aconseguir un comerç just i amb programes educatius per conscienciar la societat amb la realitat del Tercer Món, mitjançant l'educació en valors.

LLIGA DELS DRETS DELS POBLES

<http://www.pangea.org/lliga>

La Lliga dels Drets dels Pobles de Catalunya és una organització no governamental que té per finalitat el foment de la pau i la solidaritat des de la defensa dels drets dels homes i dels pobles. Forma part de la Lliga Internacional pels Drets i l'Alliberament dels pobles amb representació a l'ONU i la UNESCO.

MANS UNIDES

<http://www.seker.es/munidas>

Mans Unides és una organització no governamental catòlica i de voluntariat que treballa per al desenvolupament i que des del 1960 lluita contra la pobresa, la fam, la manca d'instrucció i contra les seves causes: la injustícia, les desigualtats, la ignorància, els prejudicis, la insolidaritat i la insensibilitat. L'objectiu general es concreta en dues línies de treball: sensibilitzar i informar l'opinió pública i finançar projectes de desenvolupament per al Tercer Món.

PROGRAMA D'EDUCACIÓ EN VALORS

<http://www.ub.es/div-fac/div5/>

SEDUPAZ

<http://www.pangea.org/sedupaz>

El Seminario de Educación para la Paz de la Asociación Pro Derechos Humanos (Sedupaz), es va crear l'any 1987. Aplega persones vinculades als diferents nivells de l'educació formal i no formal, que entenen que

l'educació per a la Pau és una educació alliberadora orientada cap a l'acció social en pro de la Pau i la Justícia.

SENDERI. Butlletí d'educació en valors

<http://www.senderi.org>

Iniciativa conjunta de diverses institucions relacionades amb l'educació. Entitats que han dedicat temps i esforços a reflexionar sobre l'educació en valors i a promoure-la. Cadascuna hi aporta les seves propostes, experiències i el seu punt de vista sobre el tema. Entre les aportacions hi ha el nom mateix de *Senderi*, emprat per la Fundació Serveis de Cultura Popular per anomenar el conjunt d'iniciatives, activitats i materials que han promogut en l'àmbit de l'educació en valors.

COL·LECCIÓ INFORMACIÓ BIBLIOGRÀFICA

1. Llibres infantils i juvenils sobre interculturalisme (juliol 1993)
2. Educació intercultural (juny 1994)
3. L'avaluació (juliol 1994)
4. Educar per viure en el planeta Terra (juny 1995)
5. Medi ambient, ecologia i protecció de la natura en la literatura infantil i juvenil (juny 1995)
6. Tutoria (novembre 1995)
7. Valors i educació (gener 1996)
8. La pau, la tolerància, l'amistat... en la literatura infantil i juvenil (juny 1996)
9. Educar per a la pau (juny 1996)
10. Coeducació (gener 1997)
11. Escola, mestres i alumnes en la literatura infantil i juvenil (juny 1997)
12. Comunicar i ensenyar (juny 1997)
13. Grup Pikler-Lóczy (desembre 1997)
14. Educació intercultural (gener 1998)
15. Literatura infantil i juvenil per a l'educació intercultural (març 1998)
16. Coeducació (gener 1998)
17. Multimèdia en l'educació. Selecció de recursos bibliogràfics i electrònics (juliol 1998)
18. Coeducació 3 (novembre 1999)
19. Multimèdia en l'educació. Selecció de recursos bibliogràfics i electrònics (2) (gener 2000)

**Associació de Mestres
Rosa Sensat**

Av. de les Drassanes, 3
08001 Barcelona
Tel.: 934 817 373
Fax: 933 017 550
E-mail: rsensat@pangea.org
<http://www.pangea.org/rsensat>

II Jornades d'Educació en Valors (12-18 anys)

19 de febrer de 2000

Full de valoració

Lliurar-lo al taulell de recepció de les jornades.

1. Com t'has assabentat de les jornades?

2. La teva assistència ha estat determinada per:

- Proposta del centre educatiu, entitat, institució
 Interès personal
 Altres: _____

3. Valoració general de l'organització:

- Molt positiva Força positiva Poc positiva Gens positiva

4. Indica el grau de satisfacció respecte als continguts treballats a la taula o taller en què has participat:

	Molta	Força	Poca	Gens
Taula A				
Taula B				
Taula C				
Taula D				
Taller: Educació emocional				
Taller: Teatre i punt				
Taller: Habilitats per millorar la convivència...				
Taller: La botiga dels Errors				
Taller: Recerca de recursos a Internet				

5. Indica el grau de satisfacció respecte als continguts de la ponència "Adolescents, participació i ciutadania":

- Molt positiva Força positiva Poc positiva Gens positiva

6. Indica el grau de satisfacció amb la mostra de llibres i materials didàctics:

- Molt positiva Força positiva Poc positiva Gens positiva

7. Observacions, comentaris i propostes:

II JORNADES D'EDUCACIÓ EN VALORS

DOCUMENTS A PARTIR DELS QUALS JOAN SOLER I AMIGÓ FARÀ LA SEVA INTERVENCIÓ SOBRE ADOLESCENTS, PARTICIPACIÓ I CIUTADANIA

ENTRE DOS MÓNS

Era la millor de totes les èpoques
Era el pitjor de tots els temps
Era el segle de la saviesa
Era el segle de l'estupidesa
Era l'època de la fe
Era l'època de la incredulitat
Era l'estació de la Llum
Era l'estació de les Tenebres
Era la primavera de l'esperança
Era l'hivern de la desesperació
Ho teniem tot davant nostre
No teniem res davant nostre
Anàvem de dret al cel
Anàvem exactament en la direcció oposada
S'assemblava tant al present que algunes de les autoritats més cèlebres insistien que se'n parlés només en superlatiu.
Tant per a bé com per a mal.

(CH. DICKENS. *Història de dues ciutats*)

Ens trobem en el remolí d'un canvi d'era. El que fins fa poc se'n deia postindustrial, postmoderna... i no se li sabia donar un nom en positiu, i que ara se'n diu, d'una manera reduccionista, era de la informació i del coneixement.

"**Estem entre dos móns**: l'un no el reconeixem i l'altre encara no existeix", deien HENRI LEFEBVRE i els situacionistes ja als anys 70.

Crec que ens hem de situar, doncs, i intentar conèixer i interpretar en quin temps vivim, i **quin nou món i nou temps s'està gestant**. "Tant per a bé com per a mal".

ITALO CALVINO, a *Les ciutats invisibles*, ens descriu una de les "ciutats amagades":

"Abans de parlar-te de Berenice, ciutat injusta (...) hauria de parlar-te de la **Berenice amagada, la ciutat dels justos**. (...) Tingues en compte això que et diré: en la llavor de la ciutat dels justos hi ha amagada també una llavor maligna; la certesa i l'orgull de ser en el que és just -i de ser-ho més que tants altres que es diuen justos més del que és just- fermenten en rancors, rivalitats, despits, i el natural desig de revenja sobre els injustos es tenyeix de la mania d'ocupar el seu lloc i fer el mateix que fan ells. Una altra ciutat injusta, encara que sempre diferent

de la primera, està, doncs, excavant el seu espai dins del **dobte embolcall de les Berenices injustes i justes**.

“Havent dit això, he d’indicar a la teva atenció una qualitat intrínseca d’aquesta ciutat injusta que germina secretament en la secreta ciutat justa: i és **el possible despertar d’un latent amor pel que és just**, encara no sotmès a regles, capaç de recompondre una ciutat més justa encara que no ho havia estat abans de convertir-se en recipient de la injustícia. Però si s’explora encara en l’interior **d’aquest nou germen del que és just, es descobreix una taqueta que s’estén** com la creixent inclinació a imposar el que és just a través del que és injust...

“Del meu discurs, en deus haver tret la conclusió que la veritable Berenice és una successió en el temps de ciutats diferents, alternativament justes i injustes. Però el que volia advertir-te era una altra cosa: que **totes les Berenices futures són ja presents en aquest instant**, embolcallades l’una dins de l’altra, inextricables”.

Ens trobem, doncs, en una situació de canvi, de profundes transformacions socials, culturals, polítiques. I **la ciutat present és el marc i l’escenari on es juga aquest futur**. Emergeix **l’era de les ciutats**. La ciutat és el lloc, el marc local dels canvis globals. Els canvis comencen, es concreten, es realitzen, es fan visibles a la ciutat (no a una ciutat, sinó a la ciutat, com a marc, com a espai).

La ciutat és el marc i també, sobretot, la ciutadania: cap al sentit de **PERTINENÇA**, a partir de la tria d’**IDENTIFICACIONS**, que constitueix la **IDENTITAT DE CADA PERSONA**, unes identitats personals que s’integren en el marc plural de la ciutat, de la ciutadania.

Cal distingir entre identitat i identificació. La identitat és allò comú i uniformador que es vol imposar; la identificació és allò que cadascú necessita per poder viure com a persona -per poder saber qui és- i com a membre d’un grup -per poder saber on és.

Hi ha un primer sentit d’“identificació”, segons el qual un individu s’identifica quan es descobreix a si mateix i es comença a conèixer. Aquest procés d’identificació personal dura tota la vida, per la senzilla raó que allò que em circumstancia, que em configura, també canvia constantment i jo m’he d’anar reconeixent com a jo mateix en cada nova situació.

Per saber *com m’identifico* com a persona he de saber *amb què m’identifico*. No tinc cap altra identitat que la que, en cada cas, resulta de la confluència i la divergència de les meves identifications. I les identifications són sempre històriques i canviant.

...

La identitat no ens l’hem de creure, perquè és, bàsicament, la ideologia del control. La identificació, en canvi, és l’experiència d’un procés de creixement en la participació i la corresponsabilitat.

I de la identificació a la participació, a la intervenció com a ciutadà o ciutadana. La **PARTICIPACIÓ** és una actuació, és ser actor, i se n’aprèn fent-la servir, exercint-la.

CIUTAT I EDUCACIÓ

EDGAR FAURE (UNESCO 1972): “L’educació esdevé permanent i abasta tota la ciutadania en la seva diversitat. L’escola és un element essencial de l’acció educadora,

però no exclusiu. Cal no sols revisar els sistemes educatius, sinó **tenir en compte el marc de la "ciutat educadora"**.

JOHN DEWEY (1949): "L'educació no és la transmissió de la veritat ni del saber acadèmic, sinó **l'espai on s'aprèn a viure**: resolent problemes reals, estant amb els altres. No es pot separar de manera rígida l'escola de la societat, perquè **no són separables l'experiència escolar de l'experiència vital**. Cal, doncs, una visió integrada del procés formatiu".

FIORENZO ALFIERI (1998): Advoca per un sistema formatiu integrat que abasta els dos pols del context social:

-**el pol territorial**, que té el compromís d'afavorir la base experimental autèntica i complexa del viure en comú, tingui o no tingui intencionalitat educadora;

-**el pol escolar**, amb intencionalitat educativa explícita, que té el deure de transformar les experiències de vida en instruments culturals adequats a la societat.

JACQUES DELORS (UNESCO 1996): L'objectiu últim de l'educació és **aprendre a ser**, que es fonamenta en tres pilars:

-**Aprendre a conèixer**: adquirir eines de comprensió.

-**Aprendre a fer**: per poder actuar sobre l'entorn.

-**Aprendre a viure junts**: per participar i cooperar amb els altres.

I conclou: "L'educació al llarg de la vida mena de dret al **concepte de societat educadora**, una societat en la qual s'ofereixen múltiples oportunitats d'aprendre, tant a l'escola com a la vida econòmica, social i cultural. D'aquí la necessitat de multiplicar les concertacions i els partenariats amb **les famílies, els mitjans econòmics, el món associatiu, els actors de la vida cultural, etc**".

El pol escolar i el pol ciutat (no sols el territori sinó la socialitat, no sols l'urbs sinó la polis) **integrats**. La novetat del plantejament és: la coincidència de les constatacions, la coincidència de les perspectives, sobretot **la recuperació de la ciutat com marc, però també com a medi i com a objectiu**.

GRANS ÈPOQUES HISTÒRIQUES DE LES CIUTATS

-**Grècia i Roma, la polis** (ciutats-estat: política, democràcia. La primera relació entre polis i paideia)

La ciutat i la seva arquitectura tenen sentit i són cultura només en relació a una vida social que els atorga un o altre sentit. D'aquí la importància enorme de la crítica, la informació i l'educació. La ciutat arriba, de vegades, a significar el que els diaris volen... Això no és gaire diferent del que passava fa 2000 anys, el que és diferent és la velocitat i els instruments del canvi. L'educació pot i ha de regular aquests processos i augmentar-ne la capacitat de reflexió crítica. (JOSEP MUNTANYOLA. Congrés de Ciutats Educadores, Barcelona, 1990).

i l'**urbs** (Roma imperial, estructura, administració i organització. Civilització urbana). D'aquí parteix el concepte de "**civilització**", de "civilitzar": de poblat a ciutat, de rural a urbà. (I actualment podríem dir també d'urbanització a ciutat).

-**Baixa Edat Mitjana i primer Renaixement** (redescoberta del pensament, la cultura i la civilització clàssica): el sorgiment de la burgesia i el pes de les ciutats (noves ciutats-estat. P.e: Barcelona) i el **ressorgiment del règim municipal** El sentit d'aquelles ciutats,

llocs d'intercanvi, de trobaments, de la nova democràcia estamental després del feudalisme. *Stadt Luft macht frei*: l'aire de la ciutat fa lliures. És aquesta significació de la ciutat, de la ciutadania i del civisme que va emergir de nou amb la revolució que va enderrocar les monarquies absolutes, amb els Drets de l'Home i del Ciutadà -base de la declaració universal dels Drets Humans-, en què era més digne i significatiu **ser ciutadà** que ser francès, el civisme que el nacionalisme.

-Actualment: En un món on s'ultrapassen els límits de les nacions i dels estats per configurar unitats d'ordre superior (ONU, OTAN, UE, etc) supraestats; on els estats es mostren incapaços d'abastar les dinàmiques mundials de la societat de la informació i el coneixement, de la sostenibilitat planetària, dels desequilibris que provoquen les migracions sud-nord, amb unes economies i unes tecnologies que no coneixen fronteres; on els estats es mostren incapaços d'abordar les problemàtiques socials concretes pel fet d'estar administrativament massa distants del lloc on es donen; **en la dialèctica cada vegada més polaritzada entre el global i el local -think global, act local-, les ciutats sorgeixen de nou amb una força creixent. Les xarxes de ciutats** estan capgirant l'eslògan pel contrari: *think local, act global* (Manifestos i cartes internacionals de ciutats saludables, obertes, sostenibles, educadores, ciutats pels drets humans, etc. Agermanaments interculturals i solidaris entre ciutats). També perquè el lloc on es donen els esdeveniments és el **lloc on es pot exercir l'educació** -més ençà de l'estat i més enllà de l'escola- i el lloc on es poden afrontar. La relació recuperada de polis i paideia, del "política és pedagogia". El compromís polític i educatiu de fer de l'urbs una polis.

El futur és, doncs, de les ciutats, de les xarxes de ciutats. No sols el futur local sinó també el global.

L'EDUCACIÓ COM A PROCÉS DE SOCIALITZACIÓ

La socialització significa un eixamplament progressiu d'horitzons, l'accés successiu a nous universos que s'encaixen i coexisteixen l'un amb l'altre, l'un dins l'altre. Des de l'engendrament al naixement, de l'úter a la llum. Cada descoberta assumida, cada destresa conquerida, cada expressió emesa, cada comunicació establerta, **cada apropiació del món pel coneixement, per l'acció, per l'estimació, per l'emoció és un pas socialitzador.** Parlar, caminar són conquestes fonamentals per a l'autonomia personal. Però encara dins el bressol de la família (univers privat, nucli "natural" -de fet res no és natural, ni la família, que és social endins i sobretot enfora-) <evito referir-me a allò de la família "cèl·lula de la societat", com deia el franquisme, fonamentant la representació corporativista del "tercio familiar" en lloc dels individus o ciutadans>, i en la seva extensió a l'escola bressol o llar d'infants. La família nuclear o ja postnuclear, monoparental, de pocs fills.

L'anada a escola és un altre pas: l'infant pot explicar o callar o dir mentides a casa sobre el que ha fet o deixat de fer a l'escola. Té amics i amigues no proposats ni imposats pel pare i la mare sinó per l'**entorn social**. S'eixampla el seu món a l'exterior de la llar, un món que és seu, personal i intransferible.

L'escola és un eixamplament d'horitzons. Un nou escenari, amb una funció i una primera mediació entre la família i la societat. **El pas de l'àmbit per antonomàsia de la privacitat a un espai públic**, dels vincles de sang a vinculacions socials més relatives. L'escola té unes connotacions que la marquen: l'obligatorietat, l'assistència diària i al llarg d'uns anys decisius en la formació de la personalitat, l'agrupació per edats en grups

fixos al llarg de tretze anys, l'aprenentatge vertical, jerarquitzat, altament professionalitzat, la normativa establerta, el currículum fixat, la discriminació per les capacitats intel·lectuals. Després, **l'institut representa un altre eixamplament d'horitzons en la mateixa direcció, en el mateix sistema**, un nou grau d'autonomia, una major presa d'opcions, unes noves perspectives de futur.

El carrer, el veïnat domiciliari, el barri, un escenari informal, d'un abast de proximitat. **És un espai clarament públic, i obert**. Lloc de descobertes, experiències, d'iniciacions, de relacions veïnals i socials, de contactes entre generacions, interessos, tarannàs... amb unes normes de convivència i d'urbanitat. **És la primera i més propera percepció de la ciutat**: té espais públics, itineraris, llocs significatius, cal saber-s'hi orientar i moure. **És un espai relacional**, relacions de veïnatge, de grup (entre iguals) i intergeneracionals. **És un medi**, un escenari on hom pot ser conegut o no, on hom pot passar desapercebut, on ningú et pregunta com te dius, on vius, d'on vénis, què fas, què penses, què ets o vols ser, i, amb tot, has de respectar unes normes, un capteniment: això és la urbanitat.

L'esplai o l'entitat de cultura i de lleure és una altra mediació entre la família i la societat: no obligatòria, generalment no diària o de menor durada, amb major relació entre edats, amb major flexibilitat i horitzontalitat, amb una professionalitat diferent, amb un currículum i un projecte educatiu més obert...

Els mitjans de comunicació són un altre escenari, virtual però no pas menys incisiu. Entren directament i anònimament a les cases, a l'àmbit de la privacitat, de la intimitat, i sense mediacions. El seu impacte i la seva influència és poderosíssima, com a creador d'estats d'opinió, introductor de criteris, promotor de comportaments i de valors o contravalors, impulsor de dinàmiques col·lectives. Una educació on **no hi ha participació activa**, sinó només passiva, **no d'actor sinó d'espectador**.

Són marcs, escenaris, models educatius diferents, no únics ni estrictament successius, i complementaris. En sintonia, en ignorància, en relació incerta o perversa, o en contradicció: pel que fa a l'educació, al mètode i l'actitud i també als valors que hi dominen i s'hi transmeten. **Cada un d'ells és autònom però interrelacionat i complementari, sobretot amb la família**, pel que fa als infants. Els infants s'hi van integrant, tot eixamplant els seus horitzons, les seves relacions, van avançant en les seves descobertes, en les seves decisions, en l'exercici dels seus drets i responsabilitats, van madurant personalment, individualment i socialment. **Van conquerint successivament la seva autonomia, van refermant la seva socialitat**, van complementant privat i públic, subjectivitat i objectivació, van passant **de passiu a actiu, de receptor a actor, a participant (espai públic i comunitari)**. Abans, a través d'estadis molt definits, amb ritus iniciàtics successius; ara amb fronteres més boiroses i solapaments continus: sobretot pel que fa al terme de l'adolescència, que es pot allargar fins als 30 anys, i més i tot.

"Sin entrar a discutir -discusión ociosa- si soy o no el que era hace veinte años, es indiscutible, me parece, el hecho de que el que soy hoy proviene, por serie continua de estados de conciencia, del que era en mi cuerpo hace veinte años. **La memoria es la base de la personalidad individual**, así como la tradición lo es de la personalidad colectiva de un pueblo. Se vive en el recuerdo y por el recuerdo, y nuestra vida espiritual no es, en el fondo, sino el esfuerzo de nuestro recuerdo por perseverar, por hacerse esperanza, el esfuerzo de nuestro pasado por hacerse porvenir". MIGUEL DE UNAMUNO *Del sentimiento trágico de la vida*.

L'educació és el que J. DELORS indicava: **Aprendre a saber, a fer i a viure junts**. Inclou, com deia F. ALFIERI, **coneixement i solidaritat**.

Cada un dels marcs o escenaris descrits és diferent dels altres no sols en continguts i funcions. **Si bé cada marc és coherent amb ell mateix cap endins, cap no és autosuficient**. Uns són referents d'altres, no tots són autorreferits. Uns són "naturals" (família, ciutat), d'altres són mitjans, instrumentals. De tots ells, naturals o instrumentals, **només la ciutat és fi**: és l'espai públic per antonomàsia, l'espai de la societat. La ciutat és finalista, conclou en ella mateixa. I no és per a una etapa de la vida, ni un estadi intermedi a altres posteriors més complets. **Només ella aconsegueix la socialització, la dimensió social de la persona humana**, de l'home com a animal polític, que deia ARISTÒTIL:

"Si totes les comunitats tendeixen a algun bé, és evident que més que cap altra, i al bé més principal, **la principal entre totes i que comprèn totes les altres és l'anomenada ciutat i comunitat civil**.

...

La comunitat constituïda naturalment per a la satisfacció de les necessitats quotidianes és la casa; i la primera comunitat constituïda per diverses cases en vista a les necessitats no quotidianes és l'aldea. La comunitat perfecta de diverses aldees és la ciutat, que té, per dir-ho així, l'extrem de tota suficiència, i que va sorgir per causa de les necessitats de la vida, però que ara existeix per viure bé. De manera que **tota ciutat és per natura, si ho són les comunitats primeres; perquè la ciutat és el fi d'aquestes**.

...

De tot això resulta, doncs, que la ciutat és una de les coses naturals, i que **l'home és per natura un animal social** (zoon politikón).

...

La ciutat és per natura anterior a la casa i a cada un de nosaltres. Si l'individu separat no es basta ell mateix serà semblant a les altres parts en relació amb el tot, i **aquell que no pot viure en societat, o no necessita res per pròpia suficiència, no és membre de la ciutat sinó una bèstia o un déu**.

Non scholae sed vitae discimus, diu l'aforisme llatí. La vida inclou la dimensió personal, íntima, i alhora la pública o social. **Tot va cap a la ciutat** i ella dona entorn a tot, ho entorna tot. **La ciutat com a marc, medi i objectiu**. Per a uns serà només marc i medi - els habitants, contribuents i usuaris de la ciutat, els urbanites-, per a d'altres, per als que prenen opcions socials o cíviques, per als que participen, serà també objectiu (participar en la seva dinàmica, en la seva transformació)-els ciutadans i ciutadanes.

El pas, **l'accés a la ciutat**, la socialització, **la implicació** en la vida social, econòmica, cultural i política, **l'apropiació plena de la ciutat**, és la pedra de toc, és el pas aconseguit de la maduresa personal individual i social. **A través de la participació, una dimensió educativa i social clau**.

QUÈ ÉS, QUÈ VOL DIR LA CIUTAT

Les problemàtiques de la societat, els seus reptes, estan, doncs, lligats indistriablement als de la ciutat: la ciutat és el lloc on es juguen, on correspon d'abordar-los. **La ciutat és l'espai on s'aprèn i es realitza la democràcia, on actua la participació o la marginació**, on es juga la pertinença o l'exclusió. La ciutat és l'àmbit d'exercitar l'"actuar localment" que ha de correspondre al "pensar globalment".

Però ciutat és un terme multivoc, marcat per una doble polaritat: física i humana, urbanística i social. La seva interrelació dóna lloc a diferents realitats: **la ciutat es valora no sols pels seus espais, pel seu desenvolupament econòmic o pels seus equipaments i serveis, sinó, sobretot, pels seus ciutadans i ciutadanes, pels seus valors compartits** i per les seves possibilitats de comunicació, que permeten l'intercanvi i la identificació a través de la vertebració que es va produint a través d'un procés continuat.

La ciutat té una dimensió organitzadora i política, basada en el municipi, l'autogovern i la participació ciutadana. I una dimensió dinàmica, econòmica, social i cultural. La seva fita és la ciutadania, el civisme, la democràcia. **La ciutat és alhora una realitat i una opció.** En el seu desenvolupament s'impliquen mútuament disciplines tècniques, socials i polítiques. Ciutat té a veure amb:

- concentració, densitat*, i correspon a un agrupament poblacional de certa dimensió.
- Diversitat d'activitats* interiors i destinades també enfora, com indústries, serveis.
- Heterogeneïtat social*, de classes o estaments, sectors d'edats, laborals, de procedències, de cultures...

Fer ciutat vol dir, en primer lloc, promoure l'accessibilitat, que fa possible alhora mobilitat i centralitat, i que permet vertebrar la diversitat i polivalència de nuclis i centralitats. Fer ciutat vol dir crear espais d'ús públic i fer d'aquests, espais ordenadors.

Vol dir, també, **reforçar la cohesió social mitjançant la comunicació, l'associacionisme i la participació;** reinventar i expressar la memòria col·lectiva, les festes, els ritus fundacionals i commemoratius; crear futur a través de l'impuls de projectes compartits; promoure un sentit de pertinença a partir de referents històrics, culturals i simbòlics d'identificació ciutadana, tot induint alhora una projecció i un reconeixement exterior.

La ciutat implica l'urbanisme, però no és reduïble a aquesta disciplina. **La ciutat és un microcosmos dens, heterogeni. És l'espai de la diversitat:** en el seu interior intervenen sectors socioeconòmics, col·lectius, generacions, interessos, ideologies i creences, ètnies, cultures, identitats diverses. La ciutat està marcada per la multiculturalitat, l'etnicitat i el mestissatge. Perquè la ciutat es produeix per la immigració: transforma els immigrants i es transforma per ells.

La ciutat és, primordialment, l'espai de la cosa pública, l'oportunitat d'accés a la socialització, a la igualtat i a les llibertats, als béns públics, al treball, a les relacions socials i als intercanvis, a la cultura i el lleure, a la participació, a la solidaritat, a l'exercici de la democràcia. És el lloc on es generen les avantguardes i es validen les tradicions, on sorgeixen els moviments socials i intel·lectuals, on afloren les lluites i les reivindicacions, on emergeixen les utopies.

Però allò que la ciutat facilita i ofereix, paradoxalment ho contradiu i ho nega: la ciutat és també el lloc del conflicte, de les desigualtats, de la inaccessibilitat, de la segregació espacial i social, on es generen les patologies socials i les dinàmiques de marginació i exclusió. **Hi ha moltes ciutats, i fins l'anticipat, dins la ciutat.** Com hi ha un quart món dins del primer món. La qualitat de la vida ciutadana afecta als serveis però també als valors.

Cal una reflexió sobre el fenomen urbà, sobre el medi urbà, sobre la condició urbana, que impliqui conjuntament les disciplines tècniques i les socials: l'urbanisme, l'arquitectura, l'habitatge, els equipaments i serveis, la demografia, la sociologia, la psicologia i la pedagogia socials, l'antropologia urbana... I aquesta reflexió, aquest treball conjunt ha d'incidir en les instàncies polítiques i institucionals.

Com adverteix Fiorenzo Alfieri, **no es pot viure democràticament en una societat tan complexa com la del tercer mil·lenni si la societat no ajuda les persones a posar-se al nivell dels problemes actuals i a fer-hi front**. Si no, la societat, no sols no té viabilitat, sinó que no pot ser democràtica.

La ciutadania suposa una determinada percepció de la ciutat, l'aprehensió d'uns valors culturals i democràtics, un sentit d'identificació, consciència de pertinença, l'exercici de la participació, del compromís i de la solidaritat; se situa en el camp dels valors. La vertebració ciutadana parteix del propi reconeixement de formar part d'una col·lectivitat i alhora de la consciència de ser percebut i reconegut com a ciutadà.

La qualitat de la ciutat es mesura pel grau d'exercici de la ciutadania: els ciutadans fan la ciutat i la ciutat fa els ciutadans. Però, com deia Jordi Borja, "la ciutat no farà ciutadans si una part dels seus residents no poden adquirir aquesta qualitat". Es tracta del dret de tothom a la ciutat, a la ciutadania.

La ciutat ha de generar una dinàmica educadora capaç d'incorporar el conjunt dels ciutadans i ciutadanes en un projecte comú de ciutat, on ningú no se senti exclòs. La ciutat educadora és la que vol transformar-se a través de l'educació, mantenint l'equilibri entre l'intercanvi comercial i el creixement econòmic, d'una banda, i el millorament sociocultural dels seus ciutadans, de l'altra. La ciutat educadora no és tant el mitjà com el medi: es tracta que la ciutat desplegui totes les seves potencialitats, que activi tots els seus recursos, que els estengui a tots els ciutadans i ciutadanes. **L'objectiu del seu projecte educatiu no pot ser altre que l'apropiació de la ciutat per part del conjunt de la ciutadania**.

L'ADOLESCÈNCIA I LA JOVENTUT EN LA CIVILITZACIÓ POSTMATERIALISTA

No parlaré gaire de l'adolescència i la joventut, perquè vosaltres en sabeu tant o més que jo. Només intentaré situar-la una mica en el món actual ran d'aquest tercer mil·lenni.

Abans no existia socialment l'adolescència. Ni la infància, fins a finals del segle XVIII. L'infant és, etimològicament el que no parla, que no sap (o no pot, o no ha de) parlar: *in-fans* (de *fari*). Home en petit, en procés de fer-se.

L'adolescència és semblant, però més tardana: *adolescens, adolescere*, mancança. Estava limitada a la burgesia, als fills que retardaven pels estudis la seva entrada al món laboral. **Ara, afecta a tothom**, sobretot des de l'extensió de l'escolarització obligatòria fins als 14 i als 16 anys, de l'inici de la vida laboral als 16 anys. I més des de l'extensió de l'atur juvenil i de la precarietat laboral. També, segurament, la mili marcava una iniciació, com un ritu de pas. Ara, també, l'adolescència deixa d'estar circumscrita a un període de la vida, de creixement i trànsit a la maduresa biològica i social: es pot allargassar fins als 30 i més anys, i **té relació amb l'autonomia**, la independència o no d'habitatge, econòmica, social, i **amb l'autoresponsabilitat i la responsabilització col·lectiva**.

És una etapa biològica, psicològica i social de la vida de les persones, de creixement, amb les corresponents crisis, incerteses i dubtes. Una etapa de maduració interior i social, d'interiorització i exteriorització, d'accedir i guanyar un espai social més ampli. Comporta guanyar-se el dret a la ciutat, a la ciutadania: de l'àmbit escolar i de veïnat al de ciutat.

Hi pesa molt la relació entre iguals, amb una pendulació radial de l'individualisme més estricta al gregarisme més impersonal (tribus urbanes). Cap a una personalització i socialització. Hi juguen les apostes clau per a la vida: les identificacions i pertinences, de les quals es passa, si són positives, obertes i gratificants, a la participació i a la ciutadania (enfront de la marginació i l'exclusió i autoexclusió social).

Com indiquen F.A. ORIZO i A. SÁNCHEZ FERNÁNDEZ en relació a l'Enquesta Europea de Valors (European Values System Study Group), comparativa de 1981 i 1990 (*Els valors dels joves. A valors i diversitat cultural a les societats d'Europa i del Magreb*. Ed. Proa, 1998):

Els salts que acompanyaven el pas d'una edat a una altra sembla que van perdent força i que les distàncies entre les edats es van escurçant. Probablement, a la base d'aquest fenomen hi ha una pèrdua d'influència dels models familiars o una major simetria en les relacions pares-fills o menys restriccions normatives familiars, que desemboquen en una autonomia primerenca dels adolescents, una autonomia sense ruptura. Avui les posicions dels pares són més properes que abans, i a aquest fet s'afegeix la menor competència socialitzadora d'altres instàncies, escolars o polítiques.

En els espais exteriors tenen preeminència les actituds passives sobre els compromisos actius, sobretot pel que fa a la política, i a la religió institucional. Això està portant a una greu desmobilització social i política, i a un determinat decantament cap a la dreta - més dels nois que de les noies; i més dels majors de 18 anys que dels més joves. Però el desentendre's dels esquemes polítics vigents coexisteix amb una demanda latent i a un potencial de participació, que forma part de la cultura postmaterialista dels joves. En tot cas, es reserven passar o no a l'acció: volen un espai lliure, sense compromisos previs. I reclamen, sobretot, la llibertat d'expressió.

Tenen més amics i coneguts que abans i el tema de l'amistat els importa més que abans -en canvi, disminueix la tendència al prometatge fix, i les relacions superficials predominen sobre les més fondes.

Donen menys importància al fet de pertànyer al mateix medi social, als diners... Valoren, en primer lloc la pròpia individualitat i la de l'altre, i la llibertat de gustos i la diversitat d'interessos i creences; i això és possible a través de la mútua estima i respecte, de la comprensió i la tolerància i de la permissivitat (més la moral, encara, que la civil i social).

Tenen un major grau d'ajust intergeneracional i d'optimisme en les relacions de confiança entre joves i vells, però no els condueix a un grau més elevat de confiança en la majoria de la gent: es confia en els éssers propers però es desconfia dels llunyans. Posen en marxa un principi de selecció o selectivitat de gents i d'ambients: allò que és més proper (la família, els amics) és més apreciat o tingut en compte. Estan més per una equiparació dels papers de l'home i de la dona. Són menys segregacionistes que els adults, però la seva solidaritat ciutadana es debilita quan han d'assumir un compromís actiu.

Pel que fa al valor del treball, li atorguen menys transcendència: no el senten com una necessitat i la seva implicació i integració laborals és menor. Donen menys importància a una feina amb responsabilitats, a uns bons ingressos i a una seguretat en el lloc de treball, al fet que sigui socialment útil. **Veuen el treball com a pont o via d'accés a altres béns, sobretot a espais i temps i condicions de major llibertat**, no com a meta final. Té per a ells un paper més provisional o secundari. Són més propers a una ideologia liberal, de lliure economia, d'assumpció de responsabilitats individuals i del fet que el treball té un valor perquè porta la seva recompensa. I donen una gran importància a la tecnologia i a la ciència.

Demostren més autonomia i llibertat d'expressió personal, **estan més oberts al canvi personal i d'idees: tenen més consciència d'un món canviant** i això els fa ser més flexibles, amb més capacitat d'adaptació i acomodació, són més receptius al canvi, a les idees noves, a les coses noves.

Els adolescents i els joves són els sectors socials que s'orienten més clarament als valors que RONALD INGLEHART anomena **valors postmaterialistes**, que sorgeixen del postmodernisme propi de les societats occidentals i s'estenen arreu.

Fins ara "l'assoliment d'un estatus social superior a aquell en què s'havia nascut s'havia convertit en una cosa possible d'aconseguir per als individus. El creixement econòmic s'havia equiparat al progrés i es veia com el segell d'una societat reeixida. En la societat postmoderna, **la importància en l'assoliment econòmic com a primera prioritat s'està traslladant a un émfasi creixent en la qualitat de vida**" i al **benestar subjectiu** (que no té una coincidència exacta amb la riquesa i amb els ingressos econòmics, tot i que comença a valorar-se en les societats occidentals més riques): hi ha un llindar en què el creixement econòmic no sembla augmentar el benestar subjectiu significativament (allò de la relació qualitat-preu); i més enllà del llindar fins i tot pot comportar una baixada dels nivells de benestar subjectiu.

Els aspectes no econòmics de la vida es tornen cada més importants pel que fa al temps i a com viu la gent. "La racionalitat instrumental comença a deixar pas a la racionalitat dels valors".

Aquest nou sistema de valors afecta profundament les famílies, l'escola i el treball, el concepte de progrés -que canvia el terme de "creixement" pel de "desenvolupament sostenible"- la cultura i el lleure, la política, els esquemes clàssics de dretes-esquerres, i el conjunt de la societat. També, doncs, **la ciutat, l'educació, la participació**. El jovent ho copsa i ho interioritza amb major rapidesa i naturalitat.

Els joves de les societats industrials avançades perceben que la supervivència no és precària i que poden donar-la pràcticament per descomptat. Això comporta canvis penetrants en la visió del món. Per als joves, **maximitzar els guanys econòmics ja no maximitza el seu benestar subjectiu** tant com per a les generacions anteriors.

El canvi ha estat desigual, però **els nous estils de vida i els canvis culturals que comporten s'han escampat gradualment i es retroalimenten mútuament**.

EL CONCEPTE DE CIUTAT EDUCADORA COM A MARC CONSTITUENT

De la CARTA INTERNACIONAL DE CIUTATS EDUCADORES. Declaració de Barcelona, 1990.

(De la Introducció)

La ciutat serà educadora quan reconeixerà, exercirà i desenvoluparà, a més de les funcions tradicionals (econòmica, social, política i de prestació de serveis), també **una funció educadora**, en el sentit que assumeix una intencionalitat i una responsabilitat amb l'objectiu de la formació, la promoció i el desenvolupament de tots els ciutadans, començant pels nens i els joves.

Una ciutat serà educadora si ofereix amb generositat tot el seu potencial, **si es deixa prendre per tots els seus ciutadans, si ensenya a fer-ho als seus infants i joves.**

L'infant i el jove, a més, ja no són uns protagonistes passius de la vida social i, per tant, de la ciutat. La Convenció de les Nacions Unides de 20 de novembre de 1989, que desenrotlla i fa vinculants els principis de la Declaració Universal de 1959, els ha convertits en ciutadans de ple dret en atorgar-los **drets civils i polítics**. D'acord amb la seva maduresa poden, doncs, associar-se i participar. I, per això, la protecció de l'infant i el jove a la ciutat ja no consisteix tan sols a privilegiar la seva condició, ans a **trobar el lloc que veritablement els correspon** al costat d'uns adults que tinguin com a virtut ciutadana la mútua satisfacció que ha de presidir la **convivència entre generacions**.

(Aquest és un aspecte a destacar i a insistir, per més que ja el sabem: que els nens i nenes no són "els homes i les dones del demà", sinó **persones i ciutadans i ciutadanes actuals**, amb drets actuals i no futurs).

Es confirma, en conclusió, un nou dret del ciutadà: **el dret a la ciutat educadora**.

(Dels Principis)

1. **Tots els infants i joves d'una ciutat han de poder gaudir**, en condicions de llibertat i d'igualtat, **dels mitjans i oportunitats** de formació, d'esbarjo i de desenvolupament personal que la mateixa ciutat ofereix.

5. La municipalitat ha de poder conèixer -encoratjant-ne la innovació- el desenrotllament de l'acció formativa que es dugui a terme en els centres d'ensenyament reglat de la seva ciutat, i les iniciatives d'educació no formal en aquells aspectes del seu currículum o objectius que es refereixen al coneixement real de la ciutat i a **l'entrenament dels infants i els joves per a convertir-se en ciutadans responsables**.

6. La municipalitat (...) procurarà **àmbits de debat amb vista als joves**, incloent-hi l'intercanvi entre ciutats, a fi que els nois i les noies puguin assumir amb plenitud les novetats que el món urbà genera.

9. La ciutat ha d'oferir als adolescents i joves la perspectiva d'**ocupar un lloc en la societat**; ha de facilitar-los assessorament per a la seva orientació personal i vocacional i ha de **possibilitar la seva participació en una àmplia gamma d'activitats socials**.

12. La ciutat estimularà l'associacionisme per **formar els joves en la presa de decisions, per canalitzar actuacions al servei de la seva comunitat** i per obtenir i difondre informació, materials i idees per promoure el seu desenrotllament social, moral i cultural.

19. Els infants i els joves **tenen dret a reflexionar i participar en la construcció de programes educatius** i a rebre els instruments necessaris per poder descobrir un disseny educatiu en l'estructura i el règim de la seva ciutat, en els valors que fomenta, en la qualitat de vida que ofereix, en les festes que organitza, en les campanyes que prepara, **en l'interès que tingui per a ells i en la mesura que se'ls escolta**.

20. **Una ciutat educadora no separa les generacions.**

CONCLUSIONS

De tot el que he intentat explicar, vull derivar-ne les següents conclusions:

L'educació com a procés de personalització i socialització té com a marc, medi i fita la ciutat, en tant que espai de la societat. És passar del natural al social, de l'infant al ciutadà i ciutadana, de la família a la ciutat. **L'escola i l'esplai són instruments, mediacions** cada vegada més importants però no exclusives ni contraposades. Una educació que no tingui com a horitzó la ciutat -només l'escola, només les famílies, només la inspecció educativa- està mancada d'entrada, no sols d'eficàcia sinó fins i tot de sentit.

La participació és alhora un recurs educatiu i un objectiu d'aquesta educació socialitzadora. Sense ella no hi ha educació, ni tampoc ciutat, ni democràcia. Una participació que vol dir implicació i que genera processos d'identificació i reforça el sentit de pertinença, la consciència de comunitat i el compromís de solidaritat. És el fonament de la democràcia, com la ciutat és el seu medi.

Per educar en la participació, "el medi és el missatge", com deia MARSHALL MC LUHAN. **No és una assignatura**, ni se circumscriu a uns espais i uns temps dins la institució educativa: l'afecta tota. Ha de constar clarament en el Projecte Educatiu de Centre. **Però els aspectes formals hi són constitutius**: la forma sempre és forma d'un contingut, i un contingut sense la forma adequada no es transmet i es contradia ell mateix. Hi ha d'haver uns òrgans, uns procediments, uns canals, i tothom hi ha de jugar, cadascú des del seu propi rol (assemblees, consells, canals d'informació, mitjans de comunicació en doble direcció, espais de debat, relacions no sols verticals sinó també horitzontals, funcions, càrrecs, delegacions, comissions i grups de treball, òrgans de gestió, assumpció de responsabilitats, presa de decisions). Els nois i noies no són només representats pels seus pares i mares: ells han d'anar assumint progressivament la pròpia representativitat.

No és, tampoc, un "joc educatiu": no s'hi juga. Allò que es decideix afecta tothom. En tot cas, les regles del joc han de ser clares i assumides per tothom de bon principi. S'han de descobrir i assumir els límits, els nos, les contradiccions, aprendre a gestionar els conflictes. No es tracta de "fer veure" que la institució o l'educador és democràtic. Ni d'utilitzar la participació com una manera d'exercir el control, de manipular les decisions, ni d'aconseguir la submissió de l'alumnat, ni d'acontegar els pares i mares.

La participació és un aprenentatge (com anar en bicicleta, que se n'aprèn pedalant). Cal **educar-la des de la proposta**: proposant i no imposant. No dictaminant què cal fer o què no s'ha de fer: cal entrar en els seus plantejaments, en els seus punts de vista i interessos. Cal educar en vista a la descoberta i valoració de l'autèntic amor propi, obert i creatiu. I, sobretot, **donar sentit i oportunitats a la participació**: objectius, fites, apostes, opcions. No perquè sí. **A partir de projectes** ambiciosos però possibles, de processos conduïbles o observables, amb qualitat d'experimentació, de resultats palpables, creatius, enriquidors, de grup, que reverteixin endins i enfora.

La participació reclama que el joc sigui clar, des d'un principi, en cada cas: s'ha de jugar amb les cartes destapades i sense fer jocs de mans. Té **unes condicions i unes conseqüències**, i cal **estar disposat d'entrada a assumir-les**. La primera condició és, precisament, que els processos estiguin clarament definits, dibuixats (fins i tot visualitzats).

L'estil i els límits han d'estar en funció del tema, de l'objectiu i dels interlocutors. Els especialistes en temes de gestió i organització descriuen tres estils -més del cap que no de l'educador, però en part ens pot servir pel que vull exposar-, amb variants cada un d'ells:

-**Impositiu** (la decisió ja està presa pel cap i no es canvia): 1. Informar; 2. Informar i argumentar (donar raons); 3. Informar, argumentar i estar disposat a petites modificacions formals o accidentals.

-**Negociador** (hi ha una decisió prèvia del cap, però es pot canviar): 1. Exposar la decisió, escoltar i decidir; 2. Plantejar el problema o l'objectiu, escoltar i decidir.

-**Animador** (la decisió la pren l'equip): 1. El cap fixa prèviament uns objectius amb uns límits precisos dins els qual s'ha de situar la decisió; 2. El cap fixa uns objectius, sense límits (en tot cas, estan interioritzats i compartits per tot l'equip).

Cada cas o situació pot requerir un estil o un altre. **En tots els casos, però, la responsabilitat és del cap**: es deleguen les tasques, es comparteix la presa de decisions, però no la responsabilitat.

Per promoure la participació cal recuperar el sentit d'autoritat. Autoritat no vol dir manar, exercir el poder, sinó suscitar vida, crear il·lusió, desvetllar iniciatives, mobilitzar, generar sinergies. (*Auctoritas* ----> *augere* = augmentar, fer créixer (avui en diríem promoure, impulsar). A qui té autoritat, a l'autor, no li basta complir, ha de creure en allò que suscita, apostar-hi: "el fracàs només és el fracàs de l'èxit, no pas el fracàs de la persona" (Blai Bonet).

Cal un esforç d'acostament generacional entre adolescents i adults (superar allò que acostuma a passar: "ens tracten de grans en allò que encara no en som (vinga, que ja ets prou gran!), i de petits en allò que nosaltres ja ens considerem grans (encara ets petit per això!)"). Un altre pas serà entre escola i esplai, i entre **una voluntat d'acostament, relació i entesa entre educadors professionals i famílies, compartint un mateix projecte educatiu** escola, esplai, famílies i barri. I, més enllà, obrir-se en la perspectiva de la ciutat, entrant en relació amb les àrees i serveis de l'ajuntament.

Els educadors ens hem preocupat sempre dels contactes i la relació de col·laboració amb els pares i mares (el pol familiar) i poc amb la ciutat (barri, entitats i associacions, agents socials i culturals, ajuntament: de l'ajuntament sovint n'hem acceptat les propostes però no tan sovint hem presentat projectes ni demandes específiques -partint dels interessos del centre potser sí, però no gaire en una

perspectiva de ciutat). **Cal reclamar la ciutat educadora com un dret, com una condició sine qua non de l'educació, de la seva eficàcia i del seu sentit.**

Les famílies són molt diverses, i els seus interessos solen estar reduïts als fills, sovint com una projecció dels pares i mares mateixos. L'entesa no sempre és fàcil: els fills/alumnes estan al mig, i se senten afectats i jugats per arbitrarietats conjunturals, per actituds sovint contraposades. Passar de cada relació familiar a l'àmbit de l'AMPA és un pas important, i d'aquesta al CEM, un altre pas. Però el corporativisme pot continuar pesant. I en el marc de l'escola privada el joc d'interessos encara pot ser més complicat: allò de "qui paga mana". L'espai dels nois i noies és confós i sovint difícil. En canvi, el marc de **la ciutat** és molt més obert: els nois i noies hi poden tenir un paper i un espai més propi, no tant afectat per interessos particulars com el centre. **Des de l'escola s'ha tendit més a vincular-hi la família que no a projectar-se a la ciutat.** Al barri, d'alguna manera, potser sí.

La Carta Internacional de Ciutats Educadores és com una Constitució educativa de les ciutats que l'han signada i que, a més, formen part de l'Associació Internacional de Ciutats Educadores, adscrita a la UNESCO. Són els ajuntaments que han de promoure i liderar els Projectes educatius de Ciutat respectius, però això no sempre és fàcil, ni es té sempre prou clar. Però **no cal sempre esperar que la conscienciació vingui des de dalt**, que ens ho hagin de proposar ni que es disposin a fer-ho. En primer lloc perquè un Projecte Educatiu de Ciutat és essencialment participatiu. En segon lloc perquè, com diu un refrany bretó "les olles sempre comencen a bullir pel cul i no per dalt".

Cal exigir la realització del dret a la ciutat educadora, el compliment progressiu de la carta constituent. Sobretot quan avui és ben clar allò que deien Edgar Faure i Jacques Délors: que l'escola no és l'única institució educadora, ni pot ni ha d'assumir en exclusiva o monopola la responsabilitat d'educar, i que l'educació no és només dins unes edats, uns llocs i uns temps escolars, sinó que abasta tota la vida.

Si se'ns obturés o dificultés aquesta perspectiva de ciutat, podríem acabar dient allò de "**O eduquem tots o estripem les cartes!**". Però no ho farem: continuarem educant, lluitant per les persones, pels infants i adolescents. No obstant, **la perspectiva i el marc de la ciutat i la reivindicació de la ciutat educadora les haurem de reforçar cada vegada més**: com a exercici nostre, cada projecte educatiu que dissenyem i tirem endavant hauria de tenir una referència més propera o llunyana, més directa o indirecta, a la ciutat. I hauria de procurar implicar més agents educatius, socials i culturals que nosaltres mateixos.

Sóc plenament conscient, i us prego que us en feu càrrec i ho excuseu, que **no he entrat en temes clau de la relació global-local** com són la societat de la informació i el coneixement, les relacions i desequilibris nord-sud i el tema dels moviments migratoris. Serien tema d'altres xerrades, i "de jornada completa", com aquesta.

Joan Soler i Amigó

De la CARTA INTERNACIONAL DE CIUTATS EDUCADORES. Declaració de Barcelona, 1990.

(De la Introducció)

La ciutat serà educadora quan reconeixerà, exercirà i desenvoluparà, a més de les funcions tradicionals (econòmica, social, política i de prestació de serveis), també **una funció educadora**, en el sentit que assumeix una intencionalitat i una responsabilitat amb l'objectiu de la formació, la promoció i el desenvolupament de tots els ciutadans, començant pels nens i els joves.

Una ciutat serà educadora si ofereix amb generositat tot el seu potencial, **si es deixa prendre per tots els seus ciutadans, si ensenya a fer-ho als seus infants i joves.**

L'infant i el jove, a més, ja no són uns protagonistes passius de la vida social i, per tant, de la ciutat. La Convenció de les Nacions Unides de 20 de novembre de 1989, que desenrotlla i fa vinculants els principis de la Declaració Universal de 1959, els ha convertits en ciutadans de ple dret en atorgar-los **drets civils i polítics**. D'acord amb la seva maduresa poden, doncs, associar-se i participar. I, per això, la protecció de l'infant i el jove a la ciutat ja no consisteix tan sols a privilegiar la seva condició, ans a **trobar el lloc que veritablement els correspon** al costat d'uns adults que tinguin com a virtut ciutadana la mútua satisfacció que ha de presidir la **convivència entre generacions**.

(Aquest és un aspecte a destacar i a insistir, per més que ja el sabem: que els nens i nenes no són "els homes i les dones del demà", sinó **persones i ciutadans i ciutadanes actuals**, amb drets actuals i no futurs).

Es confirma, en conclusió, un nou dret del ciutadà: **el dret a la ciutat educadora.**

(Dels Principis)

1. **Tots els infants i joves d'una ciutat han de poder gaudir**, en condicions de llibertat i d'igualtat, **dels mitjans i oportunitats** de formació, d'esbarjo i de desenvolupament personal que la mateixa ciutat ofereix.

5. La municipalitat ha de poder conèixer -encoratjant-ne la innovació- el desenrotllament de l'acció formativa que es dugui a terme en els centres d'ensenyament reglat de la seva ciutat, i les iniciatives d'educació no formal en aquells aspectes del seu currículum o objectius que es refereixen al coneixement real de la ciutat i a **l'entrenament dels infants i els joves per a convertir-se en ciutadans responsables**.

6. La municipalitat (...) procurarà **àmbits de debat amb vista als joves**, incloent-hi l'intercanvi entre ciutats, a fi que els nois i les noies puguin assumir amb plenitud les novetats que el món urbà genera.

9. La ciutat ha d'oferir als adolescents i joves la perspectiva d'**ocupar un lloc en la societat**; ha de facilitar-los assessorament per a la seva orientació personal i

vocacional i ha de **possibilitar la seva participació en una àmplia gamma d'activitats socials**.

12. La ciutat estimularà l'associacionisme per **formar els joves en la presa de decisions, per canalitzar actuacions al servei de la seva comunitat** i per obtenir i difondre informació, materials i idees per promoure el seu desenrotllament social, moral i cultural.

19. **Els infants i els joves tenen dret a reflexionar i participar en la construcció de programes educatius** i a rebre els instruments necessaris per poder descobrir un disseny educatiu en l'estructura i el règim de la seva ciutat, en els valors que fomenta, en la qualitat de vida que ofereix, en les festes que organitza, en les campanyes que prepara, **en l'interès que tingui per a ells i en la mesura que se'ls escolta**.

20. **Una ciutat educadora no separa les generacions**.

II JORNADES D'EDUCACIÓ EN VALORS

Taller: *Botiga dels Herrors* . La

Autor: Eduard Navarro

Objectius:

Aconseguir que els participants arribin a conèixer una mica les relacions Nord-Sud per tal de sensibilitzar-los i crear consciència sobre els problemes econòmics, socials i polítics que hi ha darrera l'anomenat "nou ordre social".

El taller-concurs té com a objectiu bàsic introduir de manera amena i comprensiva a l'alumnat dins de les diferents problemàtiques i les seves alternatives, ajudant-los a reflexionar sobre les seves pròpies actituds i responsabilitats davant el consum. Es una introducció al treball que posteriorment es realitzarà a l'aula a través d'uns materials educatius per al consum crític.

A través del taller es plantegen una sèrie de problemàtiques i d'alternatives que cal tenir presents:

Problemàtiques:

- L'exploració i dependència Sud-Nord, i les seves conseqüències: immigració forçada, fam, pobresa...
- L'exploració irracional de recursos naturals.
- La insalubritat química dels aliments.
- Els mals hàbits de consum promoguts per l'interès de lucrar-se que tenen algunes empreses, institucions i governs.

Alternatives:

- Relacions comercials justes Sud-Nord (comerç just).
- Exploració racional i sostenible dels recursos.
- Control i sanitari i responsable.
- Les "tres R": Reduir, Reutilitzar i Reciclar.

Descripció i metodologia del taller:

El taller es planteja com un programa concurs de TV, amb el seu estil, varietat i ritme. Està dividit en tres blocs; cadascun d'ells consta de diverses proves on es desenvolupen els diferents temes que afecten el consum responsable i el comerç just: cafè, energia, sabatilles esportives etc.

Al final del concurs s'explica que, en el fons, si actuem de manera responsable, són tots els que hi guanyem: la dinàmica competitiva pròpia d'un concurs queda així neutralitzada, ja que no hi ha guanyadors ni perdedors. Tots junts guanyem o perdem segons com evolucioni el planeta .

Contextualització:

El projecte és una iniciativa de SODEPAU organització no governamental dedicada a la cooperació i la solidaritat amb el món en desenvolupament, que pretén contribuir a superar un ordre internacional injust. Aquest taller està integrat en uns materials didàctics sobre consum responsable i comerç just i solidari. Els materials "Guia didàctica sobre consum crític" es poden demanar a la mateixa entitat.

II JORNADES D'EDUCACIÓ EN VALORS

Taller: *Educació Emocional*

Autora: Sònia Tello

Objectius: L'objectiu d'aquests taller és donar a conèixer des d'un punt de vista eminentment pràctic l'experiència que realitzem des del Centre de salut mental infantil i juvenil de l'Eixample en l'àmbit de l'educació emocional. A través d'aquesta experiència i dels tallers que realitzem pretenem millorar la salut mental, l'autoestima, l'autocontrol, l'autoconeixement, i les relacions interpersonals dels professors per tal de disminuir la incidència i el risc d'estrès laboral.

Descripció i metodologia de treball:

Una adequada educació emocional dels professors possibilita l'adquisició de les mateixes estratègies en els alumnes al seu càrrec, esdevenint una eina per a la prevenció i millora de la salut mental de la comunitat escolar.

Durant les dues hores que dura l'experiència, i després d'un breu resum de la investigació que realitzem, proposarem un seguit d'exercicis pràctics que formen part del programa exposat.

El taller es concretarà en l'adquisició i entrenament d'un seguit d'estratègies utilitzades per a l'abordatge terapèutic de l'estrès laboral i de certs trastorns psicopatològics, en una comunitat escolar

Aquest programa implica l'aprenentatge de tècniques de relaxació i respiració profunda, tècniques de comunicació i expressió de sentiments, habilitats de comportament assertiu, habilitats socials, tècniques cognitives i potenciació de certs valors, com l'empatia, el respecte i la tolerància.

Contextualització:

Aquest taller forma part d'un estudi realitzat des del Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil de l'Eixample (Hospital Clínic Universitari).

Des de el centre de Salut s'han endegat dos programes: un "*per al control de l'estrès laboral en professors*", i un altre de característiques semblants "*per a la prevenció i millora de la salut mental dels alumnes*". Aquests programes impliquen l'aprenentatge i l'entrenament en tècniques de relaxació i respiració profunda, tècniques de comunicació i d'expressió de sentiments, habilitats en comportament assertiu —és a dir no passiu, no agressiu—, habilitats socials, tècniques cognitives i adquisició i pràctica d'empatia, respecte, tolerància i altres valors. Mitjançant una sèrie de qüestionaris estem realitzant un estudi comparatiu amb unes altres dues escoles a les quals no s'hi està fent cap intervenció. És intenció dels autors, un cop realitzat l'estudi i confirmada la seva eficàcia, fer d'aquests programes una aplicació comunitària, tot i que som conscients de la necessitat del suport institucional que això implica.

II JORNADES D'EDUCACIÓ EN VALORS

Taller: *Habilitats per a millorar la convivència i resoldre conflictes*

Autors: Josep-Maria Ferran i Torrent / Josefina Masip i Tarragó

Objectius:

- *Treballar la cooperació:* Es pretén incentivar la col·laboració entre l'alumnat per tal que treballin junts, la confiança dels uns amb els altres, potenciant l'ajuda mútua i el fet de compartir les coses, així com practicar el pensament positiu dels uns vers els altres i millorar l'autoestima individual i del mateix grup.

- *Millorar la comunicació:* Es tracta de treballar habilitats comunicatives com l'escolta activa, propiciar crítiques constructives, treballar la negociació i el consens, la comprensió dels missatges dels companys a través de l'observació i l'empatia, conèixer alguns trets bàsics del llenguatge no verbal, adquirir l'habit de comunicar-se amb precisió i respectar la diversitat d'opinions.

- *Afavorir la tolerància:* Per això cal treballar vivències en les quals puguin comprovar les diferències entre les persones, mostrar conductes d'estima i apreciació cap als altres, elaborar qualitats que diferencien les persones, reconèixer els aspectes positius que té cadascú.

- *Potenciar l'expressió de sentiments i l'autocontrol:* Es pretén que l'alumnat conegui i expressi sentiments i emocions com l'amabilitat, la tristesa, l'alegria, l'enuig, l'agressivitat, la seguretat, la vergonya... i que sàpiga reconèixer situacions on pot viure aquests sentiments. Cal expressar aquests sentiments de forma no ofensiva ni destructiva, a la vegada que cal mirar de reconèixer la diferència entre fets i opinions.

- *Resoldre conflictes:* Es imprescindible entendre el conflicte com un fet social, consubstancial als éssers humans i a les seves formes de vida social. El conflicte ens dona la possibilitat d'aprendre, canviar i millorar en cada situació d'aquestes que ens trobem. En col·laboració podem arribar al nostre objectiu amb més facilitat ja que sempre és millor que tots guanyin a que hi hagi perdedors.

Descripció:

A partir d'activitats lúdiques i d'experiències com més vivenciades millor, s'intenta treballar la cohesió de grup i la millora de la comunicació. S'iniciará amb activitats de presentació i coneixement dels diferents membres del taller, per continuar treballant activitats que ens portin a reflexionar i conscienciar sobre qüestions relacionades amb la comunicació, l'empatia, l'escolta activa, els prejudicis i la cooperació en grup.

Després de cada una de les activitats realitzades, caldrà fer una reflexió dels fets, de les situacions viscudes... al llarg de l'activitat per poder assimilar els conceptes, actituds, valors i normes que se'n deriven.

Contextualització:

L'experiència s'ha desenvolupat en el marc de la formació permanent del professorat al llarg d'uns tres anys, mitjançant un seminari reconegut per l'ICE de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona.

CERADAI de Catalunya és una associació inscrita a l'Institut Català del Voluntariat, i centre educatiu associat a la UNESCO que, sense afany de lucre, ens dediquem a la investigació psicopedagògica, especialment en el món docent, educatiu i del voluntariat social, i a la seva difusió mitjançant publicacions, activitats culturals i activitats de formació adreçades a tota la població en general. Realitzem xerrades a les AMPA, tallers a les associacions de veïns, cursos reconeguts pel Departament d'Ensenyament al professorat, i altres activitats i promovem durant l'any 2000 -any internacional de la cultura de pau- el programa de difusió de l'educació de l'autogestió emocional.

II JORNADES D'EDUCACIÓ EN VALORS

Taller: *Recursos d'educació per la pau, el desenvolupament i la interculturalitat a Internet*

Autor: Xavier Montagut membre d'*Edualter* (Xarxa de Recursos d'Educació per la Pau, el desenvolupament i la Interculturalitat)

Objectius: L'objectiu del taller és ensenyar a buscar recursos pedagògics, informació, materials didàctics, etc. a través d'Internet, prenent com a exemple el cas de la Xarxa de Recursos d'Educació per la Pau, el Desenvolupament i la Interculturalitat d'Edualter.

Descripció i metodologia del taller:

Aquest taller s'estructurarà en quatre fases:

1. Descriure i explicar els objectius del projecte Edualter:
 - Connectar l'escola amb el seu entorn, i amb aquelles associacions, ONG, etc. que elaboren materials sobre pau, interculturalitat i desenvolupament.
 - Facilitar al professorat l'accés a recursos útils per treballar els temes d'educació per la pau, el desenvolupament i la interculturalitat.
2. Incidir i informar sobre les avantatges de la recerca de recursos a través d'Internet: accés a la informació i a materials actualitzats, intercanvi d'experiències davant les realitats, problemàtiques i necessitats comunes de l'escola i, finalment, accés a la informació d'arreu del món.
3. Explicar i descriure l'estructura bàsica de la pàgina Web d'Edualter.
4. Navegar a través de les diferents seccions de la Web, amb l'objectiu de facilitar estratègies de recerca de recursos a través de la biblioteca virtual d'Edualter.

Contextualització:

Edualter és un projecte adreçat a professionals de l'ensenyament i a persones vinculades amb els temes de la pau, el desenvolupament i la interculturalitat. L'objectiu bàsic de la Xarxa és pal·liar la manca de canals de comunicació i de relació entre els diferents àmbits d'actuació (el d'educació formal, el de la cooperació internacional i el de la sensibilització sobre els temes de pau, drets humans, desenvolupament, nord-sud, interculturalitat i immigració) oferint un servei que pretén donar resposta a la necessitat d'informació i de materials per treballar temes d'actualitat relacionats amb l'educació en valors.

II JORNADES D'EDUCACIÓ EN VALORS

Taller: *Teatre i punt*

Autor: Oscar Rodriguez

Objectius:

El teatre és un mitjà de comunicació que mostra el que uns **expliquen**, davant d'uns que **escolten**; i viceversa, i en la mesura que qualsevol intercanvi es capaç de transformar, també ho serà el teatre.

Tenim a les nostres mans una eina pedagògica que ens pot servir per:

- Millorar la comunicació entre els nois i les noies dels nostres centres.
- Millorar el treball en equip.
- Educar la sensibilitat.
- Provocar una actitud activa i transformadora.
- Despertar el sentit lúdic, de festa, que tenim els humans
- Estimular l'exteriorització dels problemes.
- Resoldre conflictes
- Crear un esperit crític envers el teatre i també envers situacions de la realitat quotidiana.
- Corregir disfuncions del llenguatge, motrius, etc
- Etc.

L'objectiu de treballar el teatre als centres d'ensenyament, es el de treballar precisament aquests dos aspectes primaris: El d'**explicar** i el d'**escoltar**, amb la característica que tots dos són dins el procés de creació. A l'escola ens interessarà com a punt final explicar col·lectivament una cosa, però per poder arribar aquí hi haurà d'haver hagut un procés creatiu que haurà afavorit el diàleg, l'acceptació, la imaginació, la tolerància, la concentració, la interpretació, i els valors específics que dependran del grup de nois i noies que tinguem al davant.

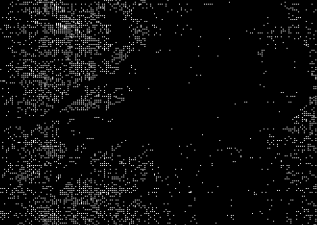
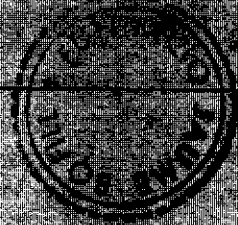
Quan sortim d'aquí, hauriem de pensar que sí, que segur que el teatre és útil per afavorir les relacions i ajudar a enriquir el creixement personal dels nostres joves: aquest és el meu objectiu en aquestes dues hores, que si ens despistem ja hauran passat.

Contextualització:

Aquestes reflexions surten de 20 anys dedicats a fer espectacles per a nois i noies, bàsicament espectacles a partir del personatge pallaso, i després de 20 anys de viure i veure teatre.

La meua experiència teatral amb nens i nenes és bàsicament "professional". Fa 20 anys que dins de la Companyia Infima la Puça em dedico a fer espectacles adreçats a la mainada i he de confessar que m'ho passo bé, i estic convençut de que els nens també frueixen, però de vegades tinc la sensació que no s'aprofita prou la visita al teatre, que és una activitat aïllada, fora de context, perquè no sempre, però sí molt sovint, els mestres i professors no tenen en compte el diàleg i la comunicació que s'estableix en aquell moment entre els actors i els nois i noies, i no en treuen prou profit, ni pel que fa al contingut pedagògic o lúdic de l'espectacle ni a l'anàlisi del resultat professional.

REPUBLIC
OF INDONESIA
DEPARTMENT OF
POSTS

POSTAGE
PAID

POSTAGE
PAID

POSTAGE
PAID

POSTAGE
PAID

PROGRAMA "QVC"

QUÈ VEUS, CATALUNYA?

Curs 1999-2000

ANTECEDENTS

A partir d'una iniciativa de l'ONG "Dublin Bay Environmental Group", de Dublín, durant 1987 es posà en marxa un programa que l'any següent s'estengué a 5 països més i al qual, durant el curs 1990-91, s'hi incorporaren altres 6 estats, entre ells Espanya.

La idea original consistia en dur a terme un projecte d'investigació descentralitzada basat en l'avaluació de la contaminació de la costa. Es tractava essencialment, de crear una xarxa d'inspectors que realitzessin l'observació d'un fragment de línia de costa tot registrant informació sobre diferents aspectes ambientals. La recopilació de totes les dades, proporciona una informació molt valuosa, creada, intercanviada, discutida i interpretada per la totalitat dels participants, a més dels organismes i institucions dels quals pot dependre la gestió a diferents nivells i, en últim extrem, la seva protecció.

Fent servir la mateixa idea, la Federació Catalana de Voluntariat Social va posar en marxa, durant el curs 95-96, el programa pilot "*Què veus, Catalunya*" relacionat amb la solidaritat que manifesta i viu la població catalana.

L'experiència pilot va ser seguida per més de 700 alumnes de 16 centres de tot Catalunya. A partir de llavors, s'ha continuat oferint als centres educatius, el programa que teniu a les mans.

OBJECTIUS DEL PROGRAMA

- Sensibilitzar els adolescents i joves estudiants dels centres de secundària de Catalunya sobre la solidaritat posada en pràctica que viuen moltes persones del seu entorn, entesa com una forma de viure de cara als altres sense esperar res a canvi.

- Ajudar-los a adonar-se que, a Catalunya i a finals del segle XX, existeixen encara casos d'exclusió social.

ETAPES DEL PROGRAMA

1- Invitació a una mostra dels centres de secundària de Catalunya a participar-hi.

2- Inscripció dels centres.

3- Desenvolupament del PRIMER NIVELL DEL PROGRAMA: coneixements i sensibilització envers l'exclusió social o marginació.

La Federació Catalana del Voluntariat Social proporciona una enquesta d'observació de casos de marginació i de solidaritat de l'entorn proper a cada alumne.

4- Desenvolupament del SEGON NIVELL DEL PROGRAMA: presentació a classe del tema de la solidaritat i debat sobre les dades obtingudes a les enquestes.

La Federació Catalana de Voluntariat Social proporcionarà les pautes i el material complementari als centres que ho desitgin.
5- Desenvolupament del TERCER NIVELL DEL PROGRAMA: els centres poden participar també en el projecte "*Què pots fer, Catalunya?*". 6- El programa es clourà amb una trobada a celebrar durant el mes d'octubre del 2000.

Aquest programa d'investigació descentralitzada en matèria social, que proposa la Federació Catalana de Voluntariat Social, serà possible en la mesura en què se sostingui el voluntarisme i l'entusiasme dels participants en tots els nivells. Constitueix una activitat que està justificada per si mateixa, en tant que és un pretext per a desenvolupar els objectius que es proposa la formació en els valors, a més de possibilitar altres resultats com els de desenvolupament de la comunicació intercentres, etc.

El Programa "QVC" només es pot desenvolupar amb èxit si s'aconsegueix la participació de professorat i d'alumnat de secundària desitjosos de col·laborar en la millora del país en què vivim.

PRIMER NIVELL DEL PROGRAMA

SENSIBILITZACIÓ ENVERS L'EXCLUSIÓ SOCIAL O MARGINACIÓ

La realització del primer nivell del programa "QVC" consisteix en complimentar una enquesta que consta de 2 parts:

1) La primera part ha de ser contestada abans d'iniciar el programa. L'objectiu és esbrinar el grau de coneixement i de sensibilització de l'alumne envers l'exclusió social o marginació previ a la posada en marxa del programa.

2) La segona part del qüestionari recull, d'una forma sistematitzada, els resultats de l'observació realitzada, a partir de la qual s'hauran detectat les necessitats socials existents, així com els casos de solidaritat en l'àrea prèviament delimitada. Abans de complimentar aquesta part, el professor ha d'haver introduït a classe els conceptes de marginació i de solidaritat per permetre la seva identificació per part dels alumnes.

L'enquesta es posarà a disposició dels professors a començaments de curs per tal que es pugui fer la planificació. El seu contingut quedarà definit per qüestions que es poden agrupar en 3 grans blocs, tal i com es recull a la taula següent.

1- Qüestions per a la identificació de l'enquestat

Serveix per identificar l'alumne i el seu entorn. Les preguntes són relatives a: sexe, edat, etc.

2- Qüestions per a determinar el grau d'informació i sensibilització de l'alumne envers l'exclusió social o marginació

Les preguntes són del tipus:

- Què entens per marginació.
- Quins casos es consideren marginació.
- Etc.

3- Qüestions sobre les necessitats socials i la solidaritat existent
Consisteix en detectar els casos d'exclusió social i el suport que reben aquestes persones.

Algunes de les preguntes que es recullen són del tipus:

- Nombre de casos de marginació observats.
- Tipus de marginació.
- Tipus de suport que rep i de qui.
- Origen de la informació.
- Etc.

SEGON NIVELL DEL PROGRAMA

PAUTES PER INTRODUIR A CLASSE EL TEMA DE LA SOLIDARITAT

Tot i coneixent la gran diversitat de centres participants en el programa "QVC" i la varietat de possibilitats de treballar el tema (introduint-lo dins del contingut d'un crèdit o bé tractant-lo com a tema d'acció tutorial o fins i tot, com a crèdit de síntesi, o també extra-curricularment), us oferim algunes pautes que, des del Voluntariat Social, ens semblen que us poden proporcionar un ample ventall de formes de presentació.

El tema s'introdueix, evidentment, a partir de les dades recollides pels alumnes i de les observacions fetes complementades amb la presentació teòrica dels valors en general, i de la gratuïtat i de la solidaritat en particular i de forma més aprofundida.

Per tal que el grau d'abstracció d'aquest tema no dificulti la seva comprensió, és convenient utilitzar alguna tècnica audiovisual complementària.

També resulten molt enriquidores les aportacions de persones que, des de la marginació o des del Voluntariat Social, puguin presentar una vivència personal.

La discussió dels resultats de l'enquesta pot ser un pretext per a continuar treballant el tema en els diferents vessants que presenta: el per què de la marginació, com es produeixen les diferències socials, què hi pot fer o què hi ha de fer cadascú en la lluita per la seva eradicació, quina part toca als governs i quina als ciutadans, etc.

El programa "QVC" pretén plantejar i donar resposta a l'interrogant proposat per l'alumnat sobre com viure els valors i sobre com posar en pràctica la gratuïtat i la solidaritat.

La presentació de la figura del voluntari social, de les seves característiques, dels diferents tipus de servei que presta, etc. pot ser la manera de cloure el tema.

PROPOSTES METODOLÒGIQUES

Són unes propostes per tal d'introduir l'alumnat al tema del programa un cop finalitzada l'observació directa.

- **Projecció de vídeos** (la Federació us pot prestar una cinta que presenta diferents associacions de voluntariat).

- **Taula rodona** (actuant com a convidats alguns voluntaris d'associacions de la població o de la comarca i, fins i tot, alguna persona marginada atesa. El testimoni d'uns i altres resulta altament motivador. La Federació us pot facilitar el contacte amb les associacions o amb els voluntaris.)

- **Escenificació:** petita representació teatral sobre la mala distribució de riqueses, la marginació en una societat progressista i tecnològicament avançada (el guió pot ser escrit pels mateixos alumnes o bé la Federació pot prestar-vos un text que podeu adaptar a la vostra situació).

- **Debat:** distribució de papers entre els alumnes (3 fan de govern, 3 de persones marginades, 3 de persones solidàries i 3 d'insolidàries). La resta de la classe critica el paper de cadascú i aporta solucions.

- **Murals:** disseny i confecció de murals representatius de la temàtica tractada.

DOCUMENTACIÓ COMPLEMENTÀRIA

FACILITADA PER LA FEDERACIÓ PER PRESENTAR EL TEMA DEL VOLUNTARIAT

- Ser voluntari social és una opció engrescadora! (tríptic)
- El Voluntariat Social a Catalunya (tríptic)
- Qui pot ser voluntari social? (llibret)
- Jo sóc voluntari social! (llibret)

EN PRÉSTEC:

- Vídeo

BIBLIOGRAFIA RECOMENADA:

- A.A.V.V. (1995) Valors per viure, FCVS, Col.lecció Valors per Viure 1 i 2. Ed Claret.Barcelona.
- Pla integral de lluita contra la pobresa i l'exclusió social, (1995), Generalitat de Catalunya (Departament de Benestar Social)
- Guia del Voluntariat Social de Catalunya, FCVS
- Curs d'Iniciació al Voluntariat Social, Direcció General d'Acció Cívica. Barcelona.

- PETRUS, A. Estudi comparat sobre el Voluntariat, Direcció General d'Acció Cívica.
- RUBIO DE CASTARLENAS, A. (1992), Voluntariat, dimensions inèdites, Ed. Edimurta S.A.
- ESPINOZA VERGARA, M. (1987) Teoría y práctica del servicio voluntario, Ed. Humanitas. Buenos Aires.
- ESPINOZA VERGARA, M. (1986) Evaluación de proyectos sociales, Ed. Humanitas. Buenos Aires.
- El voluntario hoy; realidades y perspectivas. Plataforma para la promoción del Voluntariado en España.
- AA.VV, (1991) Educació, moral i valors, Ed. Cruïlla (Barcelona).
- AA.VV, (1992) Educar en els valors, Ed. Raima, Col. Paideia (Barcelona)
- ALCANTARA, J.A. (1992) Cómo educar las actitudes, Ed. CEAC. Col. Educación y Enseñanza (Barcelona)
- AA.VV, (1981), Pren-te temps (volum I), Ed. Claret (Barcelona)
- Colección La acción voluntaria. Plataforma para la Promoción del Voluntariado, Madrid:
 - Núm. 2 ¿Qué es ser Voluntario?, Juan Ramón Calo
 - Núm. 3 Captación, acogida y orientación de voluntarios. Pablo Navajo Gómez
 - Núm. 12 Voluntariado en la escuela

- MESA, M.A. (1997), Qué es... el voluntariado, Ed. Paulinas (Madrid).
- RENES, V. y otros, (1994), El voluntariado social, Colección Plan de Formación de Animadores, Ed. CCS (Madrid).
- GARCIA ROCA, J. Solidaridad y Voluntariado, Ed. Sal Terrae.

TERCER NIVELL DEL PROGRAMA

PROJECTE "QUÈ POTS FER, CATALUNYA?"

Es tracta de fer als alumnes una proposta creativa després d'haver treballat els dos nivells anteriors del programa.

Es proposa al grup-classe que dissenyin un programa que contempli un dels dos aspectes següents:

SOLIDARITAT: campanya de sensibilització de la població perquè sigui més solidària.

MARGINACIÓ: projecte per a pal·liar un determinat cas de marginació detectat (extret de les dades obtingudes mitjançant l'observació).

Podeu il·lustrar el vostre projecte amb material gràfic (diapositives, vídeo, cartells...)

BASES PER A LA PRESENTACIÓ DEL PROJECTE:

1.- El Projecte ha de ser presentat per un grup-classe d'un centre de secundària de Catalunya.

2.- Inclourà: nombre de participants, nom del professor-coordinador del Projecte i centre que el presenta.

3.- Els apartats del Projecte seran:

3.1.- Presentació del Projecte

3.2.- Objectius

3.3.- Parts del Projecte

3.4.- Abast del Projecte (poble, comarca, país...)

3.5.- Recursos necessaris:

- Materials

- Econòmics

- Humans

3.6.- Desenvolupament del Projecte:

- Activitats.

- Temporalització.

3.7.- Material complementari que s'adjunta.

4.- Caldrà adjuntar al Projecte una breu memòria explicativa (de no més de 3 pàgines) elaborada pel coordinador sobre com s'ha desenvolupat el programa.

Els Projectes es presentaran en DIN A4, doble espai, una cara, i tindran una extensió màxima de 50 pàgines.

5.-La data de finalització de lliurament dels Projectes serà l'1 de juny del 2000.

6.- El jurat estarà format per un professor d'un centre de secundària, un representant de la Secretaria General de Joventut i un voluntari de la Federació Catalana de Voluntariat Social.

7.- La decisió del jurat serà inapelable i es farà pública a l'acte de Cloenda del programa.

CLOENDA DEL PROGRAMA

El programa es clourà l'octubre del 2000, amb una trobada en la qual es faran públics els resultats, es presentarà l'edició d'un llibret que recollirà el treball realitzat i on figurarà el nom dels centres participants i es lliurarà un diploma acreditatiu per a cadascun dels alumnes que hi hagin pres part.

També s'oferirà un premi, concedit per la Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya, al centre que presenti el millor projecte "*Què pots fer, Catalunya?*".

PROPOSTA DE CALENDARI

Presentació del programa	: 1/9/99 a 15/10/99
Inscripcions	: 15/10/99 a 30/10/99
Primer Nivell	: 1/11/99 a 20/12/99
Segon Nivell	: 1/1/00 a 1/3/00
Tercer Nivell	: 1/2/00 a 1/5/00
Preparació de l'informe	: 1/5/00 a 1/6/00
Festa de cloenda	: 10/00

QVC, UN PROGRAMA EUROPEU

QVC és un programa europeu que Catalunya realitza conjuntament amb Itàlia (Piemonte) i França (Rhône-Alpes), i que compta amb el suport de la Comissió Europea.

També altres autonomies de l'Estat estan interessades en posar-lo en marxa.

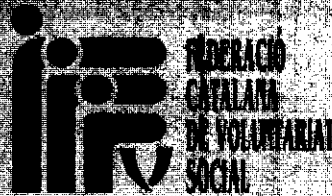
Porta el títol genèric "*Què veus tu, al teu voltant?*" (QVT).

Via Internet es podran posar en contacte els centres participants.

QVC, UN CRÈDIT PER A SEGON CICLE DE SECUNDÀRIA

La Federació Catalana de Voluntariat Social posa a disposició del professorat interessat un crèdit que té, com a centre d'interès, el programa QVC a més d'altres activitats relacionades amb els valors.

* * *

Servels Generals:

Fers Vergés 1, 116 - 08020 BARCELONA
tef. i fax. 933 141 900 - fcvs_sg@suport.org

Unitats Territorials

Grassot 3, 2n. - 08025 BARCELONA
tef. 934 589 906 fax. 934 589 905 - fcvs_bcn@suport.org

Rutlla 20-22, 1r. - 17002 GIRONA
tef. i fax. 972 227 911 - fcvs_gi@suport.org

Joan Baptista Xuriguera 1 - 25005 LLEIDA
tef. 973 246 858 - fcvs_ll@suport.org

Rambla Nova 120, 2n 1a. - 43001 TARRAGONA
tef. 977 212 303 - fcvs_ta@suport.org

INTERNET

E-mail: fcvs@mx2.redestb.es
http://www.teleline.es/personal/fcvs_sg
Llista de distribució, inscripcions via web: volunt@l1stbot.com

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència
Secretaria Generalitat de Joventut

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social
Institut Català del Voluntariat

MINISTERIO DE TRABAJO
Y ASUNTOS SOCIALES
Por Solidaridad
OTROS FINES DE INTERÉS SOCIAL

Ajuntament
de Barcelona

PROGRAMA "QUE VEUS CATALUNYA?"

Inscripció

Fer arribar a: **Federació Catalana de Voluntariat Social**
Pere Vergés 1, 11è
08020 Barcelona
Tel.: 933 141 900
Fax: 933 141 900
E-Mail: fcvs@mx2.redestb.es

NOM CENTRE: _____

ADREÇA: _____

POBLACIÓ : _____

C.P.: _____

TELÈFON: _____

FAX: _____

E-MAIL: _____

Nom del professor/a que coordinarà el Programa:

Horari de contacte:

Curs (Nivell) on l'impartirà:

Assignatura, Crèdit, Tutoria:

NIVELLS DEL PROGRAMA QUE ES COMPROMET A DESENVOLUPAR:

(Marcar amb una X els nivells corresponents)

NIVELL 1

- Presentar el tema.
- Observació de marginació i solidaritat.
- Reflexió.

NIVELL 2

- Buidat de les enquestes d'observació a classe.
- Debat.
- Xerrada d'un voluntari.

NIVELL 3

- Realització del projecte "Què veus, Catalunya?"
- Avaluació del programa.

NIVELL 4

- Crèdit

BUTLLETÍ D'EDUCACIÓ EN VALORS

Senderi

4 Novembre de 1999

Web: <http://www.senderi.org>

E-mail: butlleti@senderi.org

Associació de Mestres Rosa Sensat, Col·legi de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i Ciències de Catalunya, Federació Catalana de l'Esplai, Federació de Moviments de Renovació Pedagògica, Fundació Serveis de Cultura Popular, Grup de Valors (Institut de Ciències de l'Educació - UAB), Grup de Recerca d'Educació Moral (UB), Institut de Formació Pere Tarrés, Intermón, Lliga de Drets dels Pobles, Mans Unides, Programa d'Educació en Valors (Institut de Ciències de l'Educació - UB), Sedupaz, Seminari d'Educadors per la Pau.

Sumari

<i>Editorial</i>	1
<i>Opinions</i>	2
Guerra, també a l'aula	2
Anna Bastida	
Conflictes i negociacions: la perspectiva de gènere	3
Dolores Juliano	
<i>Experiències</i>	5
Un Consell d'Infants per a Reus ..	4
Lourdes Albi i Josep Lluís Requena	
Primer Premi Intermón. Experiència de l'Escola Rafael Campalans	5
<i>Materials</i>	7
Lejos de casa. Las migraciones contemporáneas	7
Drets de la infància. «També volen ser nens i nenes»	7
En clau de pau. Un programa pedagògic per al nou mil·lenni	8
La teva roba i els països del sud ..	8
Un conte per a viatjar pel món	9
Quaderns Linguapax	9
<i>Bibliografia</i>	10
<i>Filmografia</i>	11
<i>Notícies</i>	11
<i>Pàgina web</i>	12

Editorial

Quan els membres del consell de redacció ens vam reunir per decidir quin havia de ser el contingut del proper *Senderi*, vam posar sobre la taula molts temes que des del primer número teníem intenció de tractar. Però quan estàvem endreçant i decidint quin havia d'anar primer i quins havien d'esperar torn, algú va fer un comentari sobre la situació a Kosovo. Va ser com si una ventada hagués entrat de cop i volta pel balcó de la sala on de manera periòdica ens reunim. Les llistes que fins aquell moment havíem escrit es van relativitzar, es van empètir, i amb lletra ben clara tots vam escriure frases diverses amb dos noms que coincidien sempre: pau i educació.

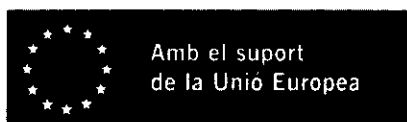
Ni podem ni volem tancar els ulls davant de la realitat, i és per això que hem decidit reflexionar sobre el conflicte entre les persones. En aquest cas no es tracta del conflicte que fa créixer perquè genera debat i ens posa en contacte amb altres visions de la realitat, sinó del conflicte en la seva forma més mesquina, la que no busca altra cosa que humiliar i aniquilar l'altre.

A l'hora de decidir en quina línia s'havien de moure els articles d'opinió que donen cos al butlletí hem volgut, com sempre, donar la veu a persones que tenen un bagatge important d'experiències sobre el tema. Una d'elles, l'Anna Bastida, ens fa veure en el seu article la necessitat de convertir el tema de la guerra en un tema a tractar a l'aula. L'altra, la Dolores Juliano, ofereix una alternativa: aprendre de les dones estratègies de negociació.

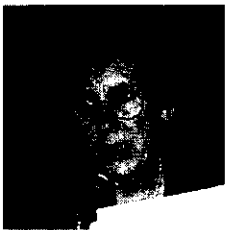
La nostra intenció no ha estat entrar en debat sobre si la intervenció armada té sentit o no. I si no ho hem fet és perquè tenim el convenciment que aquestes possibles justificacions, si és que existeixen, no tenen gaire a veure amb el camp dels valors, de l'ètica. Tal vegada els polítics trobin que no hi ha una altra possibilitat, que l'únic camí possible és fer ús de la violència. En aquest cas el que han de fer és justificar les opcions preses des de la seva òptica, és a dir, des de la necessitat de mantenir l'ordre europeu i mundial dins d'unes coordenades concretes. Acceptables o no, no hi entrem, seran les raons dels polítics. El que no poden fer és buscar en l'ètica raons que tranquil·litzin la consciència col·lectiva, perquè això seria confondre amb la boira més espessa el paisatge on es dibuixen les actuacions humanes.

L'ètica mai no podrà donar raons per justificar una guerra. L'ètica ha de partir d'un principi tan innegociable com és la necessitat de respectar l'altre. I l'altre són principalment les persones que pateixen, les que no tenen veu, les que ens miren des de la misèria, des de l'abatiment. L'actitud ètica que defensem comporta ser al costat d'aquells que sofreixen, sense fer distincions entre bons i dolents. És per aquest motiu que no hem considerat oportú entrar en la polèmica sobre si les bombes esclaten en el terreny adequat o no. Senzillament, tenim el convenciment que quan una bomba esclata n'hi ha uns quants que en reben les conseqüències materials, però el sentiment de tristesa i el regust amarg de la derrota, de la derrota de l'ètica, ens aclaparen a tots.

GRUP FUS
FUNDACIÓ SERVEIS
DE CULTURA POPULAR
intermón

GUERRA, TAMBÉ A L'AULA

Les coses que passen són la pasta de què són fetes les nostres classes —o, almenys, ho hauria de ser—. Doncs ja ho heu endevinat: la guerra també hi té dret, a formar-ne part. I no us penseu pas que tal cosa es degui al fet que aquest any ens n'hagi tocat una justament a nosaltres, o com a mínim als

«nostres» avions, que han fet feina relativament a prop de casa. No és pas això. El motiu és que la guerra —civil, de conquesta, de religió...— ha fet i fa companyia a l'espècie humana amb tanta o més tossuderia que l'art, la religió, l'agricultura o la malaltia. I encara més: a l'àmbit del món occidental a què pertanyem, la guerra hi té un prestigi enorme i la seva preparació xula un percentatge elevadíssim dels pressupostos dels estats. Però, sobretot, la raó de l'interès educatiu d'abordar la guerra és la reflexió sobre la predisposició tradicional a resoldre els problemes amb les armes a la mà.

Dir d'una manera un xic exagerada, que la primera cosa que se'ns acut davant d'una situació conflictiva és resoldre-la a canonades. No som gaire afeccionats a la prevenció.

Com veieu, ens trobem davant d'una autèntica contradicció educativa: estem —generalment— negligint un tema que constitueix una part substancial del nostre passat i del nostre present. Ara bé, si això és així, no deu pas ser per casualitat. Hi ha diversos motius, és clar. Però em penso que n'hi ha un que pesa força i és que com menys es tracti d'un tema, com més desaparecebut passi, menys possibilitats hi ha que se'l critiqui. És a dir, que com menys coses sapiguem de la guerra, tant de la guerra com a institució com de les guerres que hi ha hagut o de les que hi ha, més ens empassarem que «és un mal necessari», que «nosaltres tampoc no la volíem però ens hi han empès», etc.

El secret és un dels trets de la guerra i de la seva preparació. Els plans bèl·lics, el desenvolupament de les armes i el seu comerç, la realitat dels combats, tot són coses que han de quedar lluny de la tafaneria dels qui «no hi entenem». Però, com deia la coneguda consigna, «hi ha secrets que maten», i això vol dir que la cosa va de bo, que estem par-

lant d'aspectes que ens afecten a tots. I si ens afecten a tots, tots hi hauríem d'entendre. Per entendre-hi, cal fer-la passar per l'adreçador que reservem als grans temes educatius. Però tornem al començament. I què se'n pot fer, d'una guerra, a l'aula? La resposta és senzilla: parlar-ne. Això és, descriure-la, explicar-la, valorar-la.

Descriure-la pot voler dir mostrar què hi passa, quines coses hi fa i hi pateix la gent, els qui duen armes i els qui no, homes i dones, grans i menuts. I fixar-se en les coses que en reben les conseqüències al país: les cases i els carrers, l'aire, l'aigua, el bestiar, els ocells i els boscos. De totes les coses que els passen a tots plegats, n'hi ha que es veuen molt i n'hi ha que no tant. Però, sovint, aquestes darreres duren molt més que no pas les altres: la rancúnia, l'amargor, el desig de revenja, el sentiment de fracàs...

Explicar-la té a veure amb anar a la recerca dels seus fonaments, d'allò que els adversaris han fet servir per tirar-s'ho pel cap: greuges vells o nous, reals o inventats, però també allò que uns i altres volen aconseguir a través de l'ús de les armes: potser era substancial, potser del tot negligible. Però tothom, uns i altres, hauran de tenir veu a la nostra aula, els forts i els febles, els agressors i els agredits.

Valorar-la voldrà dir apamar-ne els resultats, compararlos amb els objectius que es pretenien, calcular el preu pagat i, encara més, mirar-se amb lupa les possibilitats que hi havia de resoldre el(s) conflicte(s) plantejat(s) d'una altra manera, sempre millor. Caldrà esbrinar qui i per què ha triat aquest camí, qui s'ha estimat més de fer parlar les armes que no pas enraonar, discutir, negociar, pledejar, explicar, bescanviar, oblidar, mirar endavant, construir, imaginar, preguntar, compartir...

I voldrà dir tenir present que, si bé tota guerra sol ser un fracàs col·lectiu, també pot ser una joiosa aventura individual. Això darrer, que a primera vista pot semblar una atzagaiada, no ho és. Vol dir que la guerra ofereix atractius potents: el risc total o l'exaltació dels valors suposadament masculins en són alguns. I això no es pot pas passar per alt.

ANNA BASTIDA

Universitat de Barcelona. Seminari d'Educació per la Pau de l'Asociación ProDerechos Humanos de España

Nota important

Benvolguts lectors i lectores, aquest número que teniu a les mans és l'últim butlletí *Senderi* en format paper. A partir d'ara només el trobareu a la xarxa d'internet a la següent adreça:

<http://www.senderi.org>

on a més a més de consultar-lo podreu enviar els vostres comentaris i suggeriments, que sempre seran ben rebuts.

CONFLICTES I NEGOCIACIONS: LA PERSPECTIVA DE GÈNERE

A la dècada dels setanta es va començar a analitzar la diferència de les estratègies comunicatives d'homes i dones (Buxó, de Miguel Moyer). Es va descobrir que hi havia més distància entre la manera de parlar de persones de sexe diferent i de la mateixa classe social que no pas entre persones de classes diferents. Els sexelectes van centrar l'interès dels i de les lingüistes, i els seus descobriments van assenyalar que les dones feien servir més sovint que els homes expressions dubitatives, que sumaven opinions en lloc de confrontar-les, que utilitzaven menys les expressions de desaprovació i rebuig, que matisaven més les opinions i hi afegien qualificatius, que gairebé no feien servir interjeccions ni insults i que desenvolupaven amb freqüència una estratègia particular que consistia a posar en boca de l'interlocutor les pròpies opinions mitjançant expressions com: «No et sembla que? No creus que...?» També acceptaven, més que no pas els homes, temes proposats per altres persones, i a les intervencions públiques no interrompien les exposicions dels altres i eren més disciplinades a l'hora d'esperar el torn de paraula, o de cenyir-se al temps previst de participació. En conjunt, aquests hàbits lingüístics solen agrupar-se en l'àmbit dels discursos febles, aquells utilitzats pels qui no disposen de poder per fer prevaler les pròpies opinions. Atès que a la majoria de les societats i durant la major part del temps les dones han estat en aquesta posició subordinada, no és gens estrany que hagin interioritzat i desenvolupat aquest tipus d'hàbits comunicatius.

Estratègies semblants poden rastrejar-se en les elaboracions femenines en diferents àmbits. Si ens atenem als sistemes religiosos liderats per dones, com els estudiats per Starr Sered, veiem que es caracteritzen per un dogmatisme escàs, per la flexibilitat teòrica, per la poca jerarquizació interna i per la facilitat d'acceptar idees noves. Estem, doncs, davant de dos tipus de models de conducta, que alguns autors i autores qualifiquen d'«ètica femenina», contraposada a una «ètica masculina». Koehn assenyalava que mentre la darrera es caracteritza per la seva inclinació als codis impersonals i a les normes abstractes, la primera s'identifica pel seu caràcter dialogant i per tenir presents els desigs i les necessitats concretes de les persones. L'«ètica de la cura, la confiança i l'empatia» desenvolupada per les dones, obre possibilitats per a noves vies de negociar els conflictes i permet evitar posicions irreductibles.

Si traslladem aquestes propostes a les polítiques de participació, ens trobem que aquests diferents punts de partida tenen concrecions pràctiques específiques. Hi ha molts investigadors i moltes investigadores que han constatat en la pràctica que la manera de fer política de les dones és dife-

rent de la dels homes. No és solament perquè hi tinguin una participació menor, sinó també perquè quan s'enquadren en els partits polítics ho fan de manera diferent a la que practiquen els seus interlocutors homes. Boter, Martínez Pardo i Ojeda hi veuen divergències en diversos camps, que es poden resumir assenyalant que les dones, majoritàriament:

- No consideren la política una professió.
- Prefereixen l'elecció democràtica de candidats que no les conxorxes o comissions electorals.
 - No participen en la política de bar (de grups d'amics).
 - Són més autoexigents pel que fa a la seva obligació amb la ciutadania.
 - Veuen el seu partit com un tribunal que les jutja, mentre que els homes senten que el partit els empara.
 - No avaluen tan positivament el joc polític com els guanys obtinguts.
 - Acusen els homes de buscar lluïments personals i d'allargar innecessàriament les assemblees i reunions.
 - Consideren que fer oposició no passa per destrossar l'adversari sinó per buscar alternatives (per aquest motiu els seus companys les acusen de ser «oposicions febles»).
- Fan els debats menys violents i sense atacs personals.

Podem qüestionar-nos quines conseqüències tindria estendre algunes d'aquestes característiques al joc polític general. Posar l'èmfasi en els guanys assolits, abandonar les estratègies d'atacs personals i les posicions rígides són elements que poden portar a una millor solució negociada dels conflictes. Si es vol aconseguir aquest avanç, sembla útil recórrer a l'experiència social de les dones, que, a partir d'una llarga experiència en l'ocupació de posicions sense poder, han desenvolupat estratègies eficaces de mediació i han acumulat experiència sobre la solució no violenta dels conflictes.

Les organitzacions feministes es proposen entre els seus objectius l'«empoderament» de les dones, és a dir, el desenvolupament en el camp social de les seves pròpies estratègies. Així, Allegrone proposa treballar perquè els homes polítics aprenguin a compartir la seva parcel·la de poder, fomentar la comunicació entre dones polítiques de diferents països i estendre aquestes estratègies als camps gremial, professional i sindical.

Però no es tracta tan sols de l'interès de les dones per avançar en camps en què tradicionalment havien trobat barreres, es tracta de beneficiar el conjunt de la societat amb la seva experiència com a negociadores. Com assenyalava la declaració de Pequín en el divuitè punt: «La pau local, nacional, regional i mundial és assolible i està inextricablement vinculada a l'avanç de les dones, les quals són una força fonamental per liderar la resolució de conflictes i la promoció d'una pau durable a tots nivells».

UN CONSELL D'INFANTS PER A REUS

Reus és una ciutat mitjana, dedicada principalment als serveis i el comerç, d'aproximadament 95.000 habitants. És membre de l'Associació Internacional de Ciutats Educadores (AICE) des de 1997 i actualment està en el procés d'elaboració del Projecte Educatiu de Ciutat. En tots dos projectes subjau la filosofia que la ciutat té la capacitat d'elaborar propostes educatives que superin l'àmbit formal i l'edat escolar.

El Consell dels Infants, nascut de la voluntat d'enriquir el Projecte de Ciutat amb la veu dels més petits, és molt jove; funciona des de fa poc, però la idea i el procés que l'ha generat arrenca ara fa vuit anys a Itàlia.

Els antecedents

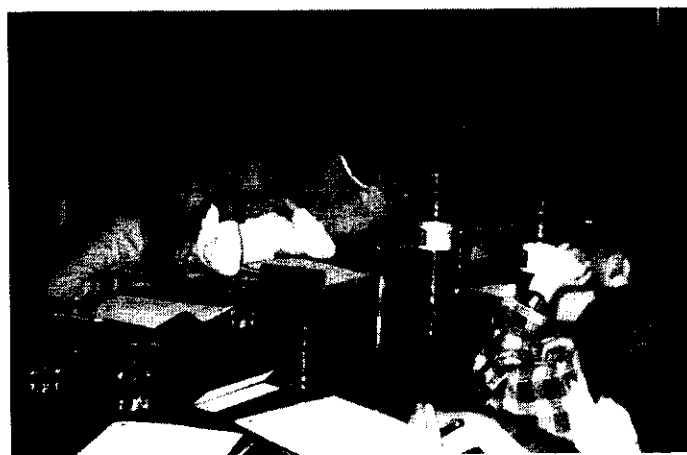
Seguint una proposta de Francesco Tonucci, el 1991 es va posar en marxa a Fano «La ciutat dels infants», una experiència que parteix de la idea dels infants com a mesura ideal de la ciutat: si un govern municipal organitza la ciutat com un espai respectuós amb els infants serà també un espai respectuós amb tothom que hi viu: «Fins ara, i sobretot en els darrers decennis, la ciutat ha estat pensada, projectada i valorada prenent com a paràmetre un ciutadà mitjà amb les característiques d'*adult, mascle i treballador*, que corresponen al prototip de l'elector cap de família. Això ha fet que la ciutat perdés els ciutadans no adults, no mascles i no treballadors, que han passat a ser ciutadans de segona categoria, amb menys drets o sense cap dret [...] Es tracta d'aconseguir que l'Administració posi els ulls a l'alçada dels infants, *per no perdre de vista ningú*».¹

En aquest temps la idea ha anat prenent forma en diversos pobles i ciutats de la geografia italiana, però també de la catalana. Des de fa dos anys, vuit municipis, sota la coordinació de la Diputació de Barcelona, estan intentant concretar el projecte en unes realitats. Han engegat un procés de formació, assessorament i intercanvi d'experiències que han fet extensiu a altres ciutats, entre elles la nostra, i que ha culminat amb la visita que membres dels equips tècnics i polítics responsables dels diferents projectes vam fer a Fano el febrer passat, i amb la fira-exposició «La ciutat dels infants, balanç i perspectives» d'experiències, noves idees i reflexions per a la continuació en el futur.

La ciutat dels infants és més que un treball sobre l'entorn, compromès amb el canvi i la millora de les estructures urbanes, és, sobretot, una inflexió de la línia política que pren com a mecanisme bàsic la participació infantil en tot aquest procés. Les accions, que es concreten de manera diferent en cada municipi, s'orienten a millorar la ciutat i a afavorir la participació infantil en aquesta construcció, ja que es reconeix que els nens i les nenes ja són ciutadans ara, no només en el futur: «Ningú no pot representar els infants sense preocupar-se de consultar-los, escoltar-los i fer-los participants de les decisions. Fer parlar els infants no vol dir, però, demanar-los que resolguin els problemes de la ciutat, perquè els hem creat nosaltres, i no ells, aquests problemes; vol dir que hem d'aprendre a tenir en compte les idees i les propostes que ens facin».²

La ciutat dels infants a Reus

El projecte, que aquí s'ha concretat en «Infants ciutadans», es va iniciar després de contactes amb diverses experiències i d'entrar a formar part del grup de municipis convidats per la Diputació de Barcelona. S'engegà el projecte el novembre de l'any passat fent una crida a tots els centres de primària de la ciutat (en total 25), i 10 hi van respondre positivament. Finalment, 8 escoles (6 de públiques i 2 de concertades) porten a terme el programa. També es va fer el contacte amb els educadors i educadores que s'encarregarien dels tallers, joves que havien treballat en el sector educatiu, preferentment en el món del lleure. Posteriorment es van formar en un curs específic que recollia els coneixements

següents: Convenció dels Drets dels Infants, mecanismes participatius de què disposa la comunitat democràtica, i comunicació i presa de decisions. Aquests continguts es van estructurar en una proposta metodològica, base del treball a les aules. Les persones encarregades de la formació van ser Paco Cascón, membre del Seminario de Educación para la Paz (SEDUPAZ) de la Asociación Proderechos Humanos (APDH), i Anna Novella, membre del Grup de Recerca d'Educació Moral (GREM), de la Universitat de Barcelona.

Un cop realitzat el curs de formació, el desembre, es va fer la selecció dels monitors i les monitores, es van elaborar de forma definitiva els tallers i el material necessari, es va fixar el calendari amb les escoles i s'engegà l'activitat, que va comptar, amb un procés de coordinació i avaluació continu i final, amb els monitors/es i el professorat participant.

El treball a l'escola té dos objectius: recollir al màxim les veus dels infants de la ciutat —i l'escolarització és obligatòria per a tothom— i treballar els mecanismes de la representativitat a les aules.

Les sessions, que es porten a terme a 5è de primària, s'estructuren en quatre tallers, d'una hora i mitja de duració, que treballen de manera dinàmica alguns dels drets bàsics de la Convenció. Un grup d'articles fa menció especial dels drets civils: llibertat de pensament, d'expressió i d'associació i dret de participació en la pròpia comunitat. En les darreres sessions els infants trien un company i una companya que seran els seus representants en el Consell dels Infants, que està format per nens i nenes de 10 i 11 anys i

Experiències

que es troba un cop al mes en una sala de reunions de l'Ajuntament.

A partir d'aquí el treball s'estén a la ciutat, ja que aquest grup debat temes proposats per ells mateixos i assessora el govern municipal sobre qüestions d'interès per a tothom (la circulació, les àrees de joc, la brutícia, la possibilitat que els nens i les nenes vagin a escola tots sols...). També treballa a proposta del consistori, amb diferents tècnics de les diferents àrees, sobre problemes, projectes i actuacions concretes referents a l'entorn urbà. Concretament, el Consell, en la primera reunió, ha decidit elaborar una enquesta per recollir la situació dels espais públics per als infants, a petició de l'alcalde, i s'ha proposat la projecció d'un carril bici, per a la qual cosa comptarà amb l'ajut tècnic de l'ajuntament.

En el futur

Una primera valoració resulta positiva per totes bandes:

1. Des de l'àmbit polític hi ha el reconeixement del Consell —regulat per l'aprovació en el ple del seu reglament— com a òrgan de consulta i assessorament i el compromís de portar a la pràctica dues de les seves propostes cada any.

2. Des del punt de vista tècnic, la posada en marxa del Consell ha suposat engegar un treball conjunt entre el departament de Serveis Socials i el d'Ensenyament, de l'Ajuntament.

3. S'ha establert amb les escoles un espai i un temps d'intercanvi i recollida d'informació entre l'infant representant al Consell i els seus companys de classe. Algunes escoles tenen, també, altres mecanismes de participació per facilitar el procés i ampliar-lo a tots els seus membres (la Per-

Les accions s'orienten a millorar la ciutat i a afavorir la participació infantil en aquesta construcció, ja que es reconeix que els nens i les nenes ja són ciutadans ara, no només en el futur.

manent d'alumnes, bústies de suggeriments, cartelleres...).

4. Els infants estan molt engrescats amb el procés i es prenen molt seriosament la responsabilitat que els comporta.

Quins són els punts que s'han de millorar?

1. La vehiculació de la veu dels infants de tota la ciutat. Estem pensant en una connexió informàtica que permeti l'accés al Consell de tothom que hi estigui interessat i d'obrir la participació en el Consell a d'al-

tres col·lectius d'infants.

2. Dotar de mecanismes el Consell per sensibilitzar la població, promoure accions i fer pressió si resulta necessari.

3. La implicació dels diferents departaments de l'Ajuntament en el treball amb el Consell.

4. La divulgació del treball del Consell i l'elaboració de propostes amb altres organismes de participació municipals (Consell de Medi Ambient, Consell de la Gent Gran, Consell Escolar Municipal, Fòrum Dona i Participació...).

5. I, per descomptat, la recollida de les aportacions de tots els estaments en la millora dels processos i l'avaluació dels resultats.

LOURDES ALBÍ i JOSEP LLUÍS REQUENA
Coordinació del projecte

PRIMER PREMI INTERMÓN EXPERIÈNCIA DE L'ESCOLA RAFAEL CAMPALANS

El Premi Intermón és una activitat adreçada a l'ensenyament secundari que té com a objectius d'incentivar l'estudi i l'aprofundiment en les relacions Nord-Sud i de fomentar activitats de sensibilització a favor de la cooperació i el desenvolupament entre els pobles. Els requisits per participar-hi són: dur a terme el programa Educar per a la Solidaritat en el centre i presentar un treball de recerca que combini la reflexió creativa amb accions de sensibilització i solidaritat. El curs passat el guanyador del primer premi va ser l'IES Rafael Campalans, d'Anglès (Girona). Aquest centre acull uns 500 alumnes de diferents pobles del voltant i hi treballen 50 professors i professores. Va començar com a centre experimental provinent de la forma-

El nostre professor ens ha ajudat a combinar dos mètodes pedagògics: la recerca, com una estratègia d'ensenyament-aprenentatge, i el foment de l'experiència, seguint una metodologia d'acció-reflexió-acció.

Intermón.

El país escollit en el nostre treball és el Senegal. Us deuen preguntar: per què el Senegal? Vam decidir que fos aquest i no un altre per la proximitat de l'escola Samba Kubali, una escola per a immigrants de Santa Coloma de Farners, i també per ser un país molt desconegut per a nosaltres. Per

ció professional i actualment té 3 línies d'ESO i 2 batxillerats.

Treball realitzat a l'Institut

Som cinc noies que ens vam conèixer i ens vam interessar per una comissió anomenada Solidaritat, la qual ens va fer no solament reflexionar sobre diverses problemàtiques actuals sinó també realitzar activitats d'ajuda com ara recollir diners per als damnificats de l'huracà Mitch, participar a la campanya «roba neta» del Setem i apuntar-nos al Premi

Experiències

aquest mateix motiu hem partit de la idea de no centrar-nos únicament en ensenyament, sanitat i alimentació, sinó de fer una aproximació a altres aspectes per tenir una visió general del país. Hem concretat l'acció en dues vessants: una acció de sensibilització a l'Institut, mitjançant les Jornades de Solidaritat per acostar-nos a l'Àfrica, i una acció que no prevèiem: la de desenvolupar un agermanament amb un Institut del Senegal.

Els objectius que ens vam proposar van ser els següents:

- Reflexionar sobre la realitat del Senegal i intentar trobar criteris valoratius sobre la situació d'aquest país.
- Fer alguna acció que sensibilitzés el nostre entorn sobre la realitat d'Àfrica.

El paper del nostre professor en aquest treball ha estat a mig camí entre l'ensenyament formal (al si de l'Institut) i l'informal (reunions a l'hora del pati i sortides de cap de setmana). Ell és qui ens ha ajudat a combinar dos mètodes pedagògics: la *recerca*, com una estratègia d'ensenyament-aprenentatge, i el foment de l'experiència, seguint una metodologia d'*acció-reflexió-acció*. El professor va assumir el paper d'acompanyar i animar el procés de treball, no de realitzar-lo; és a dir, de plantejar preguntes, facilitar la dinàmica i les eines que el treball requeria, etc. No cal dir que també s'ha fomentat el treball en comú i que s'han valorat les aportacions, els coneixements i les capacitats de cadascun dels membres del grup.

Al principi del treball ens vam plantejar el tema i la dinàmica a seguir tenint en compte l'originalitat, les possibilitats d'accés a les fonts i l'interès del grup. La formulació d'aquests punts va ser fonamental per tal de plantejar l'estructura del treball, de planificar la realitat de la recerca i repartir-nos les feines.

Ens va ser molt útil partir de dues preguntes: «Què sabem del Senegal? Què ens n'imaginem?» Arran d'aquestes qüestions vam fer hipòtesis del que pensàvem que era la realitat del Senegal, i a partir d'aquí es va anar definint el que en volíem saber i vam concretar els objectius, que, de fet, hem anat revisant i redefinint a mesura que la recerca avançava.

La pauta del desenvolupament del treball la vam marcar les mateixes alumnes, ajudades per una bibliografia prèvia que el professor ens va donar i que ens va ajudar a entendre.

El cos del treball van ser les entrevistes o visites i les sortides. Recordem com a molt motivadors i enriquidors els testimonis d'immigrants, cooperants membres d'ONG, ja que ens ajudaren a conèixer la realitat del Senegal. Pel que fa referència a les sortides, cal dir que la primera es va proposar per accelerar el treball, però els resultats positius que se'n van extreure ens van fer decidir que fossin l'eix vertebrador de la recerca, ja que ens servien per reflexionar, recollir informació i compartir les experiències viscudes. De la mateixa manera, cada cop vam haver de matisar els objectius i fer una nova planificació del treball.

Com a conclusió, podem dir que hem après moltes coses, més de les que ens esperàvem en un primer moment i, a més a més, d'una manera que no s'ha fet gens pesada, gens acadèmica, però sí molt activa i que ens ha permès fer des-

Foto cedida per l'Associació GRAMC (Grups de Recerca i Actuació sobre Minories Culturals i Treballadors Estrangers).

cobertes de mica en mica. Hem descobert, per exemple, que organitzar un projecte de cooperació és molt complicat, perquè cal evitar les corrupcions dels governs, cal que el projecte respongui a les necessitats reals del país i cal que pugui tenir continuïtat. També hem descobert que els de les ONG no ho donen tot per fet, sinó que els beneficiaris s'han d'organitzar per fer-se seu el projecte.

A més a més d'aquestes realitats que no coneixíem que ens han ajudat a fer petites però importants descobertes, ens hem adonat també que és essencial conscienciar el nostre entorn de la necessitat d'un canvi urgent. Pensem que les solucions dels problemes del sud no només són al sud, sinó que bona part es troben aquí, al nord.

Què necessita, Àfrica? Àfrica necessita desenvolupar-se lliurement. Ser ella mateixa.

I després d'aquest treball se'ns van obrir noves perspectives de treball ja que aquesta recerca ens havia posat en un camí que tot just començava i que volíem que ens depassés, que impliqués la resta del centre; per assolir aquest objectiu vam planificar i realitzar unes Jornades Solidàries per acostar l'Àfrica als alumnes i professors de l'IES.

Encara ens queda molta feina per fer i aquest curs ens proposem de preparar-ho tot amb més temps per tal que tothom en pugui treure el màxim profit. Ja us ho explicarem.

Materials

CRÈDIT VARIABLE LEJOS DE CASA. LAS MIGRACIONES CONTEMPORÁNEAS

Crèdit variable de 30 hores de durada aproximadament.

Autors: Francesc Arrey, Anna Bastida, Carme Casas, Roser Sanllorente i Gemma Tribó.

Presentació: La mobilitat de la gent és una constant de la història, accentuada actualment. Tots ens movem, però encara que ho fem amb la intenció de millorar, les expectatives i les possibilitats són molt desiguals entre qui ha hagut de marxar fugint per salvar la vida i qui canvia de país per fer alguna especialització acadèmica. Aquest crèdit pretén ajudar l'alumnat a reflexionar sobre les causes de les migracions i sobre les pors i les il·lusions dels que han volgut marxar, o ho han hagut de fer, lluny de casa.

Destinataris: Segon Cicle d'ESO.

Materials: Cada crèdit consta d'un quadern per a l'alumnat i d'una guia didàctica. La guia conté un dossier informatiu sobre el tema i orientacions metodològiques per dur a terme les activitats del quadern.

Continguts: Les activitats s'organitzen en cinc blocs. El primer, titulat *Todos somos emigrantes, todos somos mestizos*, correspon al nivell de motivació inicial pel tema. El segon, *¿Porqué hay migraciones?*, té com a objectiu apropar conceptualment nocions bàsiques de demografia a nivell global i vincular-les als desequilibris territorials i a la distribució desigual de la riquesa. El tercer bloc, *Siempre han existido las migraciones*, permet estudiar les causes de l'emigració i les situacions que se'n deriven, tant en el passat com en l'actualitat. El quart bloc, *Las migraciones en la actualidad*, analitza les migracions contemporànies, especialment les vinculades al medi ambient i a la urbanització dels països del Tercer Món. El cinquè bloc, *Nosotros y ellos*, pretén fer una aproximació a les circumstàncies humanes, legals i socials de la població immigrada.

Disponible en: Castellà.

Per a més informació: 902 330 331

MALETES PEDAGÒGIQUES: DRETS DE LA INFÀNCIA. «TAMBÉ VOLEN SER NENS I NENES»

Proposta de treball globalitzat amb activitats de sensibilització i aprenentatge sobre el tema transversal «Educar per a la pau, la cooperació i la solidaritat entre els pobles».

Autor: INTERMÓN.

Destinataris: Alumnat d'Educació infantil i d'Educació primària.

Objectius: Veure de quina manera els desequilibris socials i econòmics existents en grans àrees del planeta fan que els nens i les nenes visquin sense poder gaudir d'unes condicions de vida dignes que els permetin créixer com a ciutadans responsables del seu desenvolupament i del de la humanitat. Conèixer l'existència d'uns drets bàsics per a tothom. Reclamar que aquests drets s'acompleixin ara i en el futur és el repte que tots tenim per al futur de les generacions a nivell mundial.

Presentació: Apropar la realitat en què viuen al món més de sis mil milions de nens i nenes a través d'en Beto, un nen de 12 anys que viu a Beira, una ciutat costanera de Moçambic.

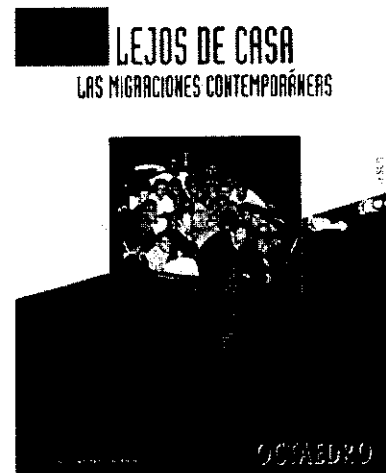
Continguts: Els Drets de la Infància en general, i en concret el dret a l'alimentació, a la salut i a l'educació. L'accés als serveis bàsics és un dret inalienable, tant per als nens com per a les nenes. La clau per a la lluita contra la pobresa i per al desenvolupament de les generacions actuals i de les futures passa per l'accés a l'educació. I especialment per l'accés a l'educació de les nenes i de les dones.

Materials: La maleta conté diferents materials curriculars: vídeos, 4 unitats didàctiques (una per a cada cicle), carpeta d'activitats, joc solidari, col·lecció de cartells i guia general del programa d'INTERMÓN «Educar per a la Solidaritat».

Disponible en: Català, castellà, gallec i èuscar.

Per a més informació: 902 330 331

Francesc Arrey · Anna Bastida · Carme Casas
Roser Sanllorente · Gemma Tribó

Pàgina web

A l'editorial del primer número de *Senderi* dèiem que aquest projecte obria els ulls en doble format: paper i via xarxa internet, i que el primer tenia data de caducitat. Doncs bé, com que no és debades que el temps passa per a tots i per a tot, ha arribat l'hora d'anunciar l'inici d'aquesta nova etapa.

A partir del proper número ens trobarem exclusivament a la pantalla. I voldríem avançar des d'aquí dos desitjos per a la nova situació. El primer desig és que realment ens puguem trobar i que el mitjà sigui només un nou mitjà i no un entrebanc. I el segon és que obri noves vies per fer circular les idees i la informació. Fins a la pantalla doncs, i recordeu que qualsevol suggeriment serà ben rebut.

The image shows two screenshots of the Senderi website. The top screenshot shows the main page with the title 'Senderi' and a grid of 'Butlletí 1' through 'Butlletí 3'. Below the title, there is a paragraph explaining the initiative and a list of three purposes for the bulletin. The bottom screenshot shows a detailed article titled 'UNA IDEA SOBRE ELS DRETS DELS INFANTS' (An idea about children's rights). The article discusses the 11th anniversary of the UN Declaration on the Rights of the Child and mentions that 25,231 children in the Basque Country voted on their rights. It lists the results: 23% for peace, 19.1% for family, and 11.9% for health.

Senderi 3 qui som versió en castellà

Aquesta és una iniciativa conjunta de diverses institucions relacionades amb l'educació, entitats que han dedicat temps i esforços a reflexionar sobre l'educació en valors i a promoure-la. Cadascuna d'elles hi aporta les seves propostes, la seva experiència i el seu punt de vista sobre el tema. Entre les aportacions hi ha el nom mateix de *Senderi*, emprat per la Fundació Serveis de Cultura Popular per anomenar el conjunt d'iniciatives, activitats i materials que ha promogut en l'àmbit de l'educació en valors.

Aquest butlletí està obert a tota mena d'aportacions, que es concreten en tres espais diferents:

- un per exposar idees i contrastar les,
- un per posar a l'abast de tothom i compartir les múltiples experiències que es porten a terme,
- i un altre per poder-hi presentar materials, compartir adreces d'interès, notícies, llibres, etc.

Editorial

Opinió

- Educació emocional. *Ferran Salmerut*.
- Valors i afectivitat. *Pere Darder*.

Experiències

- Una idea sobre els Drets dels infants. *Experiència del País Basc*.

Senderi 3 qui som versió en castellà

Experiències

UNA IDEA SOBRE ELS DRETS DELS INFANTS

Commemorant el 11è aniversari de la Convenció sobre la Declaració dels Drets de l'Infant aprovada per les Nacions Unides, 25.231 infants del País Basc van disposar el seu vot a les primeres votacions infantils sobre els seus Drets.

Un procés que, el 21 de novembre passat, va mobilitzar el 34% de la població infantil compresa entre els 8 i els 11 anys. La pau (23%), la família (19,1%) i la salut (11,9%) van ser

NOTA:

Si voleu rebre el butlletí *Senderi* a través del correu electrònic no dubteu a fer-ho saber a través de: butlletí@senderi.org

Recordeu fer constar les vostres dades.

ORIENTACIONS PER LA PRESENTACIÓ D'EXPERIÈNCIES A: *SENDERI*, Butlletí d'educació en valors

Fitxa autors/es

Cognoms:

Nom:

Adreça :

Telèfon:

Entitat :

Adreça:

Correu electrònic:

Àmbit de treball o recerca:

Experiències o projectes realitzats:

Altres:

ASPECTES GENERALS

- Cal presentar el contingut **en disquet** (programa word o Word perfect o bé enviar-ho per correu electrònic)
- **Font** : Arial
- **Tamany de font**: 12
- Cal intentar tenint en compte **substantius no discriminatoris** pel que fa al gènere . Seria convenient utilitzar paraules de la manera més generalitzada i globalitzada possible.
- **Extensió**: de 5000 a 5300 caràcters com a màxim (dues planes)

Quins són els temes o descriptors que treballev a l'experiència :

- Resolució de conflictes Educació per la pau Interculturalitat
- Educació per al desenvolupament Educació per al consum
- Educació Sanitària Educació ambiental Educació no sexista
- Educació Emocional Altres (concretar)

TÍTOL : Breu i expressiu

Algunes qüestions a les quals us demaneu donar resposta:

- Ubicació del centre : característiques socioculturals, perfil de la població..
- Que implica treballar l' educació en valors per l' escola o centre
- D' on neix l'experiència i com.
- Com es porta a terme el treball : metodologia , criteris, funcionament, desenvolupament...
- Valoració de l'experiència. Perspectives de futur.

**CAL FER ARRIBAR UNA FOTO DE
L'EXPERIÈNCIA**

ENVIAMENT DE LES EXPERIÈNCIES:

Heu de fer arribar les experiències a la Fundació Jaume Bofill
c/ Provença, 324, 3r
08037 Barcelona
A nom de Fathiha Benhammou
Tel: 93 458 30 04
Adreça electrònica: butlleti@senderi.org